IT-TEENUS

Eestlase rahakotile liiga kallis

“Eesti kliendid on viimasel 10–15 aastal saanud maailma parima hinna-kvaliteedi suhtega teenust, aga see hästi hoitud saladus hakkab nüüd piiri taga vaikselt avalikuks tulema,” ütleb Nortali juht **Priit Alamäe**. ▶ 4–5

TELLIJATELE

Turbaäri Eestis: saja miljoni euro eest sajasse riiki.

▶ Metsamajandus

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Esmaspäev, 17. aprill 2017 nr 73 (5671) **3 eurot**

Kiire ja mugav finantseering

Summa 1000 kuni 25 000 eurot

Kiire - vastus 24 tunni jooksul

Mugav - esita taotlus internetis

Klient valib vastavalt oma vajadusele, kuidas summa kasutusele võtta

Vormistatakse arvelduskrediit

Limiit kantakse krediitkaardile

Laen kuni 5-ks aastaks

77 000 00
info@citadele.ee
www.citadele.ee

Citadele

Juba iga 8. Eesti auto sõidab meilt ostetud rehvidega

Parim hind ja suurim valik, kohe laos olemas

Kauplus Tallinnas: Vana-Tartu mnt. 74, Peetri, Tallinn
+372 56 662 223, info@rehvidpluss.com
Kauplus Tartus: Aardla tn 23c, Tartu linn, Tartu maakond, 50110
Tel +372 5558 5471, tartu@rehvidpluss.com

REHVID PLUSS

www.rehvidpluss.com

TEEHOOLDUS

Konkurents kukutas teehoolduse hindu

Maakondade keskmine hinnalangus uutel teehoolduse hangetel ulatub 2011. aasta tasemega võrreldes 30 protsendini. "Turuhinnad on mõistlikest ligikaudu 10% madalamad," leiab Eesti Teede juht **Andres Agukas**. ▶ 6-7

TOETUS

Paldiski linnapea pimesikumäng

Paldiski võtab 170 000 eurot laenu Peetri tänava läbimurde ehituse omafinantseeringuks, kuigi koostöökokkuleppe järgi peaks selle katma Põhjasadama omanikfirma. Selguse saamine nõuab järjekindlust. ▶ 8

TULEMUS

Tallinna Kaubamaja sooja talve tuules

Tallinna Kaubamaja jalatsimüügi miinust seletab ettevõtte juht sooja talvega, samas kinnisvara üksusel aitas see kulu kokku hoida. Kokku kasvas ettevõtte käive 10 protsenti, kasumit kokku ei tulnud. ▶ 14–15

PÄEVA TEGIJA

Hillar Teder läheb kohtu alla

Harju maakohtu määruse kohaselt läheb ettevõtja **Hillar Teder** kohtu alla kahe Tallinna linnajuhi, Keskerakonna ja viie ettevõtja kriminaalasjas. Kohus ei rahuldanud Alexander Kofkini, Aivar Tuulbergi ja Hillar Tederi kaitsjate taotlust süüdistusakti tagastamiseks prokuratuurile. Alexander Kofkinile, Vello Kunmanile, Villu Reiljanile, Hillar Tederile ja Aivar Tuulbergile on esitatud süüdistused seoses korruptsioonikuritegudega. Kohtus saab selgeks, kas Teder ja teised ettevõtjad on süüdi või mitte.

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Esmaspäev, 17. aprill 2017
nr 73 (5671) **3 eurot**

EUR/USD	USD/EUR	EUR/SEK	EUR/RUB	NordPool	Euribor
1,0605 ▼	0,9430 ▲	9,5553 ▲	60,5067 ▼	29,44 ▲	-0,242 ▲

IT-TEENUS

Hind nagu Šveitsis

Eesti IT-firmade edu välisturgudel võimaldab neil tõsta teenuste hinda ka kodus, mistõttu on kohalik hinnatase võrreldav arenenud riikidega. Ja hinnatõus jätkub. ▶ 4-5

▲ **Proeksperdi juht Marko Sverdlik tõdes, et Eesti tugevamad IT-ettevõtted on kunagisest allhankija staatusest välja kasvanud ja seetõttu saavad küsida ka krõbedamat hinda.** FOTO: MEELI KÜTTIM

LÜHIDALT

Korteriturul tehti 10 aasta rekord

Eesti suuremates linnades tehti märtsis 1548 korteriomanditehingut, viimati oli selline tase 2007. aasta mais ehk enne kinnisvarakriisi, teatas Pindi Kinnisvara.
Erakordselt aktiivne oli ka Tallinna linna kinnisvaraturg, kus tehti 1001 korteritehingut.
17 suurema linna tehinguid koondav Pindi Indeks tõusis märtsis 2,9% võrra, tehingute kaalutud keskmine hind oli 1296 eurot m².
Üle kahe kolmandiku uute korterite ostjatest on vanuses 25–35, selgus Pindi Kinnisvara analüüsist.

Põhja-Korea tegi uue raketikatsetuse

Põhja-Korea tulistas pühapäeva hommikul välja ballistilise raketi, trotsides USA hoiatusi, et riik uutest provokatsioonidest hoiduks. Katse ebaõnnestus – rakett plahvatas peaaegu kohe.
"President ja tema sõjaväeline meeskond on Põhja-Korea kõige viimasest ebaõnnestunud raketikatsetusest teadlikud," ütles USA kaitseminister James Mattis avalduses.
Põhja-Korea tegevus on ähvardav demonstratsioon kogu maailma jaoks, ütles Lõuna-Korea välisministeerium oma avalduses.
USA president Donald Trump on lähetanud piirkonda USA sõjalaevastiku, kaaludes vastulööki uuele võimalikule raketi- või tuumakatsetusele. Trump on ähvardanud, et USA võib tegutseda ka ühepoolselt, kui Hiina ei suuda Põhja-Korea tuumaambitsioone ohjeldada.

Lennujaama jaotamata kasum läheb investeeringuteks

ASi Tallinna Lennujaam üldkoosolek majandus- ja taristuministri isikus otsustas jätta ettevõtte 2016. aasta *ca* 6 miljoni eurose tegevuskasumi lennujaamale investeeringuteks.
"2016. aastal teenis riigile kuuluv AS Tallinna Lennujaam üle 6,1 miljoni euro kasumit. Üldkoosoleku otsusega jääb see raha Tallinna Lennujaama käsutusse," märkis majandus- ja taristuminister Kadri Simson.
Simson ütles, et prognoositav reisijamahtude kasv nõuab Tallinna Lennujaamalt lisainvesteeringuid nii lennuliiklusalas kui ka reisiterminalis, lähiaastate investeeringukoormus on ettevõttel küllaltki suur.

TULEMUS

Olympicu tuluraport pettumust ei valmistanud

INDREK MÄE
indrek.magi@aripaev.ee

Olympicu eelmisel nädalal avaldatud hasartmängutulud ületasid hoolimata Poola ja Valgevene turu ärakukkumisest kergelt nii analüütikute kui ka investorite ootusi, sellegipoolest kumab tulevikus mitu riski.

"Kokkuvõttes oleme tulemusega rahul ning hasartmängutulud osutusid 1,1 miljoni euro võrra suuremaks, kui ootasime," ütles LHV vanemanalüütik Shana Gavron. Kontserni hasartmängutulud kõigi turgude peale kokku suurenesid võrreldes eelmise aasta sama ajaga 0,9 miljoni euro võrra, 47 miljonile eurole.

Hasartmängutulude kasvuga jäi rahule ka ettevõtte investor, riigikogu majanduskomisjoni aseesimees Toomas Kivimägi. "Kasv oli väga korralik, formaalselt küll vaid 2 protsenti, ent kui vaadata ainult neid riike, kus kontserni tegevus jätkub, on viimastes tulude kasv 11,3 protsenti," rõõmustas ta selle üle, et hoolimata tegevuse lõpetamisest Poola ja Valgevene turul on Olympic siiski suutnud kasvada.

▲ **Olympicu investor ja riigikogu liige Toomas Kivimägi ootab edaspidi suurimat hasartmängutulu kasvu Eestist ja Maltalt. Pildil Kivimägi (paremal) Hiltoni hotelli avamisel.** FOTO: ANDRES HAABU

Balti tiiger Leedu

Kõige rohkem on Gavron rahul Olympicu tegutsemisega Leedus. "Meil on eriti hea meel Leedu 6,7 miljoni euro suuruse hasartmängutulu üle," rääkis ta. Eelmise aasta samal ajal teenis Olympic Balti lõunapoolseimast riigist 5,9 miljonit eurot hasartmängutulu, mis tähendab, et aastaga saavutati Leedus 13,6protsendiline kasv.

Kuigi Eestis kasvasid hasartmängutulud isegi rohkem ehk 13,7 protsendi võrra, oli see sarnaselt Läti 2,8protsendilise kasvuga analüütikutele ja investoritele pettumus. "Nii Eesti kui ka Läti tulemus on 1,5–3 protsendi võrra nõrgem sellest, mida ootasime," kinnitas Gavron.

"Samas ei ole me Läti kasvu aeglustumise pärast üllatunud, siiani on kasvu vedanud mitu ühinemist ning järjest keerulisem on sealsel turul kahekohalist kasvunumbrit saavutada," viitas Gavron sellele, et praegune kasv võibki olla Läti jaoks normaalne ja jätkusuutlik.

Nii Eestist kui tegelikult ka Maltalt ootab edaspidi kasvu ka Kivimägi. "Usun, et kulude kasv neis riikides ei ole nii suur, loodetavasti paranevad marginaalid ja suureneb ka nende turgude osakaal kasumis," oli ta optimistlik. "See oleks vajalik, et tasandada Lätit," leidis Kivimägi.

Mäng aruandlusega

Kuigi Olympicu hasartmängutulud paistavad esmapilgul rõõmustavad, toob rootslasest investor Stefan Andersson LHV foorumis välja, et erinevalt aasta varasemast arvestati numbritesse sisse ka hasartmängumaksud. Ehk kui varasemate tulemuste puhul polnud tegemist hasartmängumaksueelsete näitajatega, siis praegu on.

"Nüüd tuleb arvestada, et osa kasvust võib tuleneda hoopis hasartmängumaksude kasvust," märkis Andersson. "Siin ongi küsimus, kas järelejäänud kasv kompenseerib palkade, üüride ja teiste kulude kasvu," oli ta kriitiline.

VÕRDLUS

Suurim saak kogutakse Läti kasiinodest

Olympic EG hasartmängutulud enne hasartmängumakse mln eurodes

	I kv 2014	I kv 2015	I kv 2016	I kv 2017
Läti	**9,6**	**11,1**	**14,7**	**15,1**
Eesti	7,5	7,9	9	10,3
Itaalia	0,8	2,3	6,2	7,8
Leedu	5,2	5,6	5,9	6,7
Slovakkia	3,2	3,2	3,4	4
Malta	-	-	2,2	3,1
Poola	6,1	6,4	4,5	-
Valgevene	0,4	0,3	0,1	-

Itaalia I kv 2014 ja 2015: tulud pärast hasartmängumaksukulu.
ALLIKAS: OLYMPIC ENTERTAINMENT GROUP

Saab riskidega hakkama

Kuigi Kivimägi jääb Olympicu esimese kvartali hasartmängutuludega rahule, näeb ta tulevikus ka kontserni tegevust mõjutavaid riske. "Läti hasartmängumaksu tõus ning Bratislava kasiinokeeld on mõistagi riskikohad, ent kumbki neist pigem ei realiseeru enne 2019. aastat," arvas investor.

Hoolimata riskidest leiab Kivimägi, et Olympicusse tasub investeerida. "Sellist aega või selliseid investeeringuid, mis oleksid täiesti riskivabad, ei ole ega tule ning hoiustamist ei pea ma investeerimiseks," nentis riigikogu majanduskomisjoni aseesimees. "Kindlasti jätkub Olympicul ka riskide realiseerumise korral puhvrit," oli Kivimägi veendunud.

Lisaks tõi Kivimägi välja Olympicu küllaltki madala P/E suhte. "See on praegu 9,5, jättes kõrvale ühekordse tulu Hiltoni müügist, võiks jätkuv P/E olla kusagil 13 kandis – pole paha!" Ka Gavron rõhutas, et on rahul ettevõtte arengutempoga.

Sisuturundus on oma kauba, teenuse, firma tutvustamine huvitavate lugude jutustamise kaudu. ST teenib alati tellija turunduslikke eesmärke.

ST
Sisuturundus

Katuseliidu hinnangul lonkab n-ö riiklik ehituspolitsei ühte jalga

Tänapäeva ehitussektor jookseb võidu nii ehitusregulatsiooni kui ka karmistuvate reeglitega 0-energia ja passiivmajade projekteerimise valdkonnas, mis saabuvad tõenäoliselt 3–4 aasta jooksul. Pööraselt valmistatakse ette projekte, mis võimaldaksid ehitada ka pärast regulatsioonikehtivuse algust. Ja veel pöörasemalt valmistatakse ette „odavaid" maju, mida hiljem kalli hinnaga maha müüa.

Eesti Katuse- ja Fassaadimeistrite Liidu juhi Enno Rahuoja sõnul on olemas nii kvaliteetsed arendajad, kes palkavad endale korraliku ehitusjärelevalve, kui ka sellised tellijad, kes hangivad meelega keskpärase ehitusjärelevalve. Esimesel puhul valivad peatöövõtjad ehitamiseks ainult selliseid objekte, mille abil saab pürgida parema kasumini kvaliteedi arvel. Keskpärase ehitusjärelevalve eelistajad leiavad endale lihtsamalt sobiliku peatöövõtja, kuid siis palgatakse omakorda ehitusjärelevalvele lisaks teine nõudlik kvaliteeti hindav ehitusjärelevalve, et tagada korrektne lõpptulemus.

Selline „topeltkontroll" on viinud olukorda, kus kehva töö tulemusel ei pankrotistu ainult alltöövõtja, vaid koguni peatöövõtja, kusjuures nende arv turul on kasvanud viimasel ajal märgatavalt. Selle põhjus ongi ebaühtlane n-ö ehituspolitsei ehk ehitusjärelevalve väga kõikuv kvaliteet, mille peavad kinni maksma nii tellija, tarnija, alltöövõtja, peatöövõtja kui ka maksumaksja.

Kui katuse või fassaadi ehituses jääb paigaldamata katust hooldavatele inimestele mõeldud turvavarustus, projekteerimine on puudulik või montaaž ei ole teostatud korrektselt, peaks ehitus seiskuma, kuni vead on parandatud ja tööde teostamine turvaline.

Kes tellib ehitusmaterjalid?

Eesti Katuse- ja Fassaadimeistrite Liidu juhina tunnen eelkõige muret alltöövõtjate ja materjali tarnijate vaatevinklist lähtudes: täna peatöövõttu tegev firma ei tegelegi kõigi tähtsate materjalide tellimisega, vaid valiku peab tegema alltöövõtja, keda on koolitatud kvaliteetselt materjalide montaaži teostama, kuid mitte neid tooteid valima.

Ehitustooted peaksid omakorda projektides kajastuma kokkulepitud ehitusstandardite kaudu, mis on algselt määratud projekteerimise lähtetingimustes ning hiljem kajastuvad tellitud eel- ja tööprojekti joonistes ning lahendustes. Tänapäeva Eesti ehitus on suunatud nii tempokaks, et algul tehtud hinnapakkumine võib muutuda seinast seina ning lõpptulemuse maksumuse plussid-miinused neelab alla ettevõte, kes on jäänud materjali tarnijaks, kuid kellel puudub pädevus materjali tundmisel. Nii jõuab ehitusse palju selliseid materjale, mille omadused ja tööiga ei vasta projekteerimise lähtetingimustes märgitud klassidele.

Miks siis ehitussektori riiklik politseitöö lonkab, kui meil on olemas Euroopas 01.07.2013 kehtivust alustanud ehitustoodete määrus (CPR) ning meie õigusaktid ütlevad, et ehitus peab olema turvaline? Samuti on meil ehitustööjuhtidelt nõutud hoolsuskohustus, mida saab tagada regulaarselt teostatud tööde akteerimise kaudu, ning pädevuse tõestamise tunnistus, mille meister on omandanud koolist nii teoreetilise kui ka praktilise koolituse.

> **Keskpärase ehitusjärelevalve eelistajad leiavad endale lihtsamalt sobiliku peatöövõtja, kuid siis palgatakse omakorda ehitusjärelevalvele lisaks teine nõudlik kvaliteeti hindav ehitusjärelevalve, et tagada korrektne lõpptulemus.**

◀ Ehitustooted peavad projektides vastama kehtivatele ehitusstandarditele.

▲ Ehitusmaterjalide puhul peab alati veenduma, et nende omadused ja tööiga vastaksid projekteerimise lähtetingimustes märgitud klassidele.

Kuidas viia ehitussektor taas balanssi?

Meil on puudu riiklikult reguleeritud sanktsioonid, millega kaasneks rikkumise korral karistus sõltuvalt sellest, millega tegemist on: valesti valitud materjalid, võltsitud dokumendid, isetehtud toimivusdeklaratsioonid ehitustoodetele jms.

Tekib küsimus, kes peaks tuvastatud eksimusega tegelema? Kuna iga tööseisak omab juba ise suurt rahalist kahju, peab sellega arvestama juba sanktsioonide kehtestamise juures: iga rikkumine peaks maksma piisavalt aega ja raha, et ettevõtted ei jääks nende suhtes ükskõikseks. Kui eel- ja tööprojektid on paremini ettevalmistatud ning ehitus käib täpselt projekti järgi, muutuks ka meie tänapäeva ehitusjärelevalve töö ühtlasemaks ja objektidel oleks vähem tööseisakuid.

Arvestades täna liikluses rakendatavaid sanktsioone, kus näiteks turvavööta sõidu eest on kindlalt riigi kassasse kukkumas trahv, oleks siit õppida ka ehitussektoril. Kui katuse või fassaadi ehituses jääb paigaldamata katust hooldavatele inimestele mõeldud turvavarustus, projekteerimine on puudulik või montaaž ei ole teostatud korrektselt, peaks ehitus seiskuma, kuni vead on parandatud ja tööde teostamine turvaline.

SFS intec

Eesti Katuse- ja Fassaadimeistrite Liit

toimetaja Aivar Hundimägi
tel 667 0111
toimetajad@aripaev.ee

Äripäev
17. aprill 2017

TEHNOLOOGIA

IT-teenuste hinnad jõuavad muule maailmale järele

Ekspordile keskenduvad ja tööjõuprobleemiga kimpus Eesti IT-firmad on sunnitud koduturul hindu tõstma.

KRISTEL HÄRMA
kristel.harma@aripaev.ee
Äripäev

Uptime'i tehnoloogiajuht Raimo Seero on hakanud ettevõtetelt kuulma, et nende teenused on liiga kallid. "Häda on selles, et Eesti hinnad on läinud välismaa hindadeks. Eesti tootmise efektiivsus ei ole veel välismaa tasemel," väljendas Seero muret peamiselt tootmisettevõtete pärast, kes pelgavad innovaatilisse arengusse panustada.

Tema sõnul ei ole probleem selles, et firmadel seda raha poleks. IT-teenuste olulisust ettevõtte arengu jaoks ei osata lihtsalt väärtustada. Seero hoiatas aga, et kui ettevõtted arvavad, et praegu on kallis, siis varsti on hinnad veel kõrgemad. "Mida aeg edasi, seda paremini müüvad Eesti IT-ettevõtted oma teenust välismaale. Ja seda vähem ja seda kallimalt saab seda Eesti turul osta," tõdes ta.

"Põhimure on see, et mina mõtlen arendaja väljamüügis Norra, Saksa, Šveitsi turu hindadele, mis ei ole see teenuse taseme hind, mida eestlane on harjunud maksma. Ma lihtsalt näen, et see tendents läheb ajapikku hullemaks," lisas ta. Kuskilt odavamalt pole aga tema sõnul vaesel eestlasel teenust sisse osta võimalik.

Hästi hoitud saladus saab lõpu

Nortali juht Priit Alamäe ütles, et IT-firmade huvi piiratud ressursside tingimustes kasumit maksimeerida on igati loogiline. "Eesti kliendid on viimase 10–15 aasta jooksul saanud selgelt maailma parima hinna-kvaliteedi suhtega teenust, aga see hästi hoitud saladus hakkab nüüd ka piiri taga vaikselt avalikuks tulema," sõnas ta.

Alamäe arvates on hinnasurve kohalikul turul paratamatu, kui eksportivate ettevõtete sihtturgudel on enamasti hinnad tunduvalt kõrgemad kui Eestis. Eriti mõjutab seda tema sõnul tööjõuturu viimase viie aasta dünaamika.

Helmese juhi Jaan Pillesaare sõnul on loomulik, et siseturul lähevad hinnad nii kõrgeks, et Eesti kliendid ei suuda enam maksta. Osalist süüd näeb ta selles riigil. "Kuna peaaegu pool targa töötaja palgakulust moodustavad tööjõumaksud, siis võib öelda, et umbes pooles ulatuses ajab Eestis teenuste hinna kõrgeks riik."

Eesti turule arendajaid ei jagu

Seero sõnul on IT-ettevõtted agressiivselt suunanud oma teenuse välismaale müügiks. "Mul ei jagu lihtsalt arendajaid Eesti turu tarvis ja siin on alati küsimus, miks ma peaksin oma niigi väheseid arendajaid madalama hinna eest Eesti turule müüma," ütles ta.

Välisturgude nõudlusel reserveerivad nad piiritagustesse projektidesse kümneid arendajaid ja koduturule jääb napist IT-tööjõust veelgi vähem järele. Seero sõnutsi tekitab see siinsetele IT-firmadele dilemma: kas rakendada arendajad suurema marginaaliga välisprojektidesse või jääda lojaalseks koduturule.

Lisaks on välismaa ettevõtete Eesti IT-keskused samamoodi ostnud välismaale teenuste müügiks Eesti arendajaid kokku. "Jällegi vaesel Eesti ettevõttel ei ole midagi võtta."

Proeksperdi juht Marko Sverdlik tõdes, et hinnatõus ei ole paljudele ettevõtetele meeltmööda, kui suurema summa eest lisa ei saada. Eesti tugevamad IT-ettevõtted on aga tema sõnul kunagisest allhankija staatusest välja kasvanud ja on rahvusvahelisel turul innovatsiooni loomisel arvestatavad tegijad. "See on ärisektor, kus luuakse kliendile ja lõppkasutajale oluliselt rohkem väärtust, ja seetõttu tegeldakse oluliselt vähem küsimusega, mitu eurot arendaja töötund maksab. Pigem keskendutakse sellele, milliseid uusi ärivõimalusi luuakse ja kui palju lisandväärtust sellega tekitatakse."

Sverdliku kinnitusel ei ole aga hinnatundlikumad ettevõtted samas nurka surutud, sest Eestist on endiselt võimalik IT-teenuseid osta ka soodsama hinnaga, kui seda pakuvad välismaale müüvad IT-ettevõtted.

IT tööstuses oluline efektiivistaja

Ehituskeemia tootja Krimelte juht Alar Salum kinnitas, et igakuised väljaminekud ITsse on ettevõtte jaoks üsna oluline, kuid vajalik kulu. "Ega IT ei ole tõesti odav," tõdes ta. Krimeltes kulub iga kuu üle 10 000 euro IT arendusse, kuid ilma sellise baasita ei kujutaks Salum ettevõtte ja kogu grupi toimimist ette.

Põhiline IT-kulutuste tegemise põhjus on Salumi sõnul efektiivsus. "Ei kujutaks ette, et kuskil lauakalkulaatori või Exceli tabeliga peaks planeerima tootmist ja aruandeid kokku panema. Selleks oleks ei tea kui suurt armeed inimesi tarvis." Krimeltes ongi peamine IT-investeering finantsarvestuse, raamatupidamise ja planeerimise programmi, mida juurutatakse üle kogu grupi ehk ka tütarfirmades teistes riikides. Lisaks kodulehed ja tootetutvustused internetis.

Raimo Seero sõnul on ta kohanud tootmises siiski palju suhtumist, et IT on nagu järjekordne robot, tootmisliin või tööpink, mille kohta küsitakse hinda ja lastakse see siis "paigaldada". "Paraku see ei tööta niimoodi," ütles ta ja lisas, et IT arendus nõuab rohkem süsteemset mõtlemist ja lahenduse nägemist kogu äriprotsessi osana. Seetõttu võiks tema sõnul olla igal ettevõttel üks n-ö kodustatud arendusettevõte.

Seero sõnul on Eesti tööstuse digitaliseerituse tase praegu väike ja nii võib Eesti tööstusega juhtuda varsti see, et isegi automatiseeritud Norra kallis tööstus toodab odavamalt kui Eesti käsitsi tegev või vähese automatiseeritusega tehas. "Konkurents läheb aina pingelisemaks, ainult odava massilise tööjõuga teistega ei konkureeri. Ja kui loota vaid automatiseerimisele, siis teistel on siingi edumaa robotiseerimise, arvutiseerimise ja IT-süsteemide abil äriprotsesside efektiivistamises."

KOMMENTAAR

Kliendid peavad arvestama maailmaturu hindadega

IVO LASN
Playtechi Eesti üksuse juht

Kuna meie müük läheb 100% ekspordiks, siis kohaliku turu IT-teenuste hindade muutus meid ei puuduta. Hindade tõus ise on täiesti loomulik.

Paratamatult on väljaspool Eestit mastaabid suuremad ning sellest tulenevalt ka marginaalid kõrgemad, seetõttu on suurem osa ressursse sinna suunatud.

IT-sektor on avatud ning võimaldab suhteliselt lihtsalt teenuseid pakkuda Eestist väljapoole, seega ka kliendid peavad arvestama n-ö maailmaturu hindadega.

Kõrgemate hindade tõttu ei pruugi nii erasektori kui ka avaliku sektori eelarvetes olla piisavalt vahendeid, et kõiki arendusplaane teoks teha, seetõttu võivad mõned põnevad arendused edasi lükkuda.

Spetsialistide puudus on üleilmne trend

MARKO SVERDLIK
Proeksperdi juht

Eesti IT-spetsialistid on tipptasemel ja võivad valida tööandjat üle maailma.

Seetõttu konkureerime tööandjana globaalsel turul. Selleks, et head tegijad tahaksid töötada just meie ettevõttes, mitte näiteks Google'is, WWTs või mujal, peame pakkuma vastavaid töötingimusi ja tööalaseid väljakutseid, sealhulgas ka konkurentsivõimelist palka. Heade IT-spetsialistide puudus pole ainult Eesti probleem, tegemist on üleilmse trendiga. Kuna liigume targa keskkonna, tarkade seadmete maailma poole, siis suureneb vajadus IT-töötajate järele kogu maailmas. See on reaalsus, millega ettevõtted peavad arvestama. Samas ma ei nõustu sellega, et tõusvad palgad on tingimata probleem. Vaba konkurents on mõlemapoolselt arendav ja rahvusvahelise kogemusega spetsialist annab ka ettevõttele rohkem väärtust.

> **IT-sektor on avatud ning võimaldab suhteliselt lihtsalt teenuseid pakkuda Eestist väljapoole, seega ka kliendid peavad arvestama n-ö maailmaturu hindadega.**
>
> **Playtechi Eesti üksuse juht Ivo Lasn**

IT-firmad viivad töökohad Eestist kaugemale

Suuremate IT-firmade juhid tõdevad, et äri laiendamiseks tuleb luua üha rohkem töökohti teistes riikides, sest siin ei ole piisavalt töötajaid ja nende palkamine on liiga kulukas.

Kui veel mõni aasta tagasi oli Nortalis üle 600 töötaja, siis eelmise aasta lõpus jäi nende arv juba alla 500. Ettevõtte juhi Priit Alamäe sõnul on Eesti Nortali jaoks oluline turg, kuid juba praegu on neil üle poole töötajatest Eestist väljaspool. "Ja see proportsioon pigem kasvab, sest Eesti turul on kasvupotentsiaal objektiivsetel põhjustel limiteeritud," tõdes ta.

Helmese 250 töötajast töötab ligi kolmandik täielikult või osaliselt Eestist väljas. "Teenust tellivad kliendid asuvad meil üle maailma laiali, aga meie inimesed asuvad peamiselt Eesti ja Valgevene kontorites," ütles ettevõtte juht Jaan Pillesaar. Helmese töötajate arv on aasta-aastalt kasvanud.

Viimastel aastatel on Helmesega liitunud 40–50 uut inimest aastas, kuid järjest enam kaasavad nad uusi inimesi väljaspool Eestit.

"Eesti siseturu palgatase koos siinsete firmade palgakulu kahekordistavate tööjõumaksudega on loonud olukorra, et praegu on juba majanduslikult mõistlikum ja ka lihtsam palgata tarkvara arendajaid näiteks Portugalis ja Hispaanias kui Eestis," tõdes Pillesaar. Ta rääkis, et Eesti maksusüsteem ei ole globaalse tarkvarafirma ehitamiseks kahjuks sobiv. "Meie liigume tasapisi Eestist ära ja asutame uusi kontoreid riikides, kus riik tarkvarateenuseid 80% koormusega ei maksusta."

Playtechi Eesti üksuse juhi Ivo Lasni sõnul on nende töötajate arv püsinud suhteliselt stabiilne. Tööjõupuudus IT valdkonnas on tema kinnitusel probleem ja see pidurdab kogu sektori kasvu. "Sõltumata sellest, et IT-sektor kasvas eelmisel aastal teistest sektoritest enam, siis potentsiaali kasvuks on siin veelgi, kui oleks vaid rohkem inimesi, kellega koos see kasv teoks teha."

ÜKS KÜSIMUS

Kas tööprotsessis on oluline, kui kaasaegsed on seadmed ja IT-varustus?

DANIL IGNATENKO
ekspedeerija ESTMA omanik, kelle ettevõte lõi ise endale vajaliku tarkvara

See on oluline, kuid mitte sel määral, nagu seda praegu n-ö müüakse. Arvete automaatne väljastamine, automatiseerimine, protsessi-de hõlbustamine, vähem nupulevajutamist – kõik see on tähtis ja aitab töös.

Kuid pole oluline, kui kaasaegset tarkvara sa kasutad, see võib samahästi olla ka vananenud. SAP teeb häid *custom*-süsteeme, kuid neile juurdepääs maksab pool miljonit eurot.

Meie hinnangul on sellised kulutused põhjendamatud, ja me töötasime välja oma süsteemi.

Ei tea, kas see odavam tuli. Võimalik, et me jääme mõnes osas SAPist maha, kuid süsteem töötab ja täidab oma ülesandeid. Peale selle on meil oma olukorra üle tõhusam kontroll.

Äripäeva Infopank www.infopank.ee

AS Helmes

10,2
protsenti kasvas eelmisel aastal keskmine bruto-palk info ja side valdkonnas ja oli 1900 eurot kuus.

Uptime'i tehnoloogiajuhi Raimo Seero sõnul on Eesti kliendid saanud viimasd 10–15 aastat maailma parima hinna-kvaliteedi suhtega teenust. FOTO: ANDRES HAABU

TEENUS

Vaba turg viis teehoolde hinnad alla

Terav konkurents on surunud teehoolde hinnad väga madalale ning karm talv võib teenusepakkujad tugevasse kahjumisse viia.

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee
Äripäev

"Praegused turuhinnad on mõistlikest ligikaudu 10% madalamad ning nii mitmedki riskid on ettevõtjatel jäetud arvesse võtmata," ütles riigile kuuluva ASi Eesti Teed juhatuse esimees Andres Agukas.

Kõiki maakondi kokku võttes ulatub hinnalangus uutel hangetel 2011. aasta tasemega võrreldes 30 protsendini. Hinnad langevad ka seal, kus jätkab sama firma – näiteks hakkab Eesti Teed Võrumaa teid novembrist hooldama 28% varasemast odavamalt, TREV-2 teeb Põlvamaal alates oktoobrist teehoolet 32% varasemast väiksema summa eest.

Agukase sõnul on praegused teehooldehinnad igal juhul mõistlikust madalamad. "Tõenäoliselt turg stabiliseerub järgmiste hangete perioodil 2020–2023 praegusest keskmiselt 10–15% kõrgemal tasemel," prognoosis Eesti Teede juht.

Hinnalanguse taga tugev konkurents

Nii maanteeameti kui ka hooldefirmade kinnitusel on hinnad alla viinud teravnenud konkurents. Kui varasematel perioodidel oli hangetel üks-kaks pakkujat, siis viimase kolme aasta hangetel oli neid 5–8, märkis TREV-2 teehooldetööde valdkonna juht Meelis Seppam.

Teehoolde turuhind on tasapisi langenud juba selle kümnendi algusest, 2014. aastal odavnemine kiirenes. "Teehooldesse on hinnalangus tõenäoliselt nii aeglaselt jõudnud seetõttu, et kasutasime möödunud perioodidel väga pikki lepinguid – kuni 8 aastat," rääkis maanteeameti peadirektori asetäitja hoolde alal Tarmo Mõttus.

Väga pikad lepingud oli norm enne 2012. aastat. Nüüd on riik taas suundunud viieaastaste lepingute kursile.

Agukase sõnul oli muutus kohe näha. "Mis siis juhtus alates 2012. aasta hangetest – juba esimesel hankel Rapla piirkonnas kukkusid hooldehinnad ligikaudu 15 protsenti. 2015. aasta hangetel seitsmes piirkonnas olid hinnad juba 27–46 protsenti vanadest hooldehindadest madalamad, kusjuures AS Eesti Teed 2015. aastal veel vabaturu hangetel ei osalenud," rääkis ta.

Mõttus ütles, et viimase nelja aasta hangetel on turuosaliste hulk jäänud üldjoontes samaks. "Toimunud on tütarettevõtete ühinemised, mis näiliselt muudavad osalejate arvu väiksemaks, kuid sellegipoolest alla viie pakkuja ei ole meil enam hangetel olnud. See on meie hinnangul hea tulemus," ütles ta.

Muret teevad karmid talved

Uute teehooldelepingute kasumimarginaalid on õhukesed ja hooldefirmade kanda jäävad mitmed riskid, sealhulgas ilmastik. "Selle hinnataseme juures on kindlasti olemas risk, et ettevõtjad võivad sattuda raskustesse," ütles Mõttus.

Seppam möönis, et raskete ilmastikutingimustega talvedel on selle aasta hangete maksumusega keeruline kasumlikult lepingut täita. Sellega nõustus ka Agukas. "Selge see, et raskete talvede korral jäävad õhemate lepingutega teehooldega tegelevad ettevõtted tõenäoliselt sellel perioodil kahjumisse," ütles riigile kuuluva Eesti Teede juht.

Madala hinnataseme juures pole ruumi ka inimlikeks eksimusteks ning töö peab olema korraldatud väga heal tasemel. Seega on teehooldefirmadel vaja kvalifitseeritud ja kogemustega tööjõudu. "Maanteeamet on valmis ka halvimaks," ütles Mõttus ja tõi välja, et üks Eesti ettevõtja üritas siseneda Soome teehooldeturule, ent pärast mõnda aega tegutsemist katkestas lepingu ja jättis selle lõpuni täitmata. "Sellises olukorras peab teeomanik olema valmis kiireks teehoolde ümberkorralduseks," rääkis maanteeameti peadirektori asetäitja.

▶ Eesti Teede juht Andres Agukas arvab, et teehoolde turuhind on praegu mõistlikust 10% madalam.
FOTO: ANDRES HAABU

VÕRDLUS

Teehoolduse hind on kõigis Eesti piirkondades odavamaks läinud

hooldepiirkond	vana lepingu töövõtja	vana lepingu tavahoolde maksumus, €	uue lepingu alguskuupäev	uue lepingu tavahoolde maksumus, €
Ida-Viru	**AS Lemminkäinen Eesti**	**2 681 416**	**01.04.2016**	**1 459 842**
Järva	AS Järva Teed	2 135 364	01.01.2016	1 269 010
Lääne-Viru	AS Eesti Teed	2 662 758	01.11.2017	1 625 498
Saare	AS Eesti Teed	2 106 627	01.11.2017	1 318 156
Jõgeva	AS Vooremaa Teed	2 256 270	01.10.2014	1 469 166
Põlva	AS TREV-2 Grupp	2 543 512	01.10.2017	1 719 678
Pärnu	AS Eesti Teed	3 262 371	01.11.2017	2 213 494
Tartu	AS Eesti Teed	2 885 794	01.11.2017	1 990 005
Võru	AS Eesti Teed	2 379 399	01.11.2017	1 723 518
Lääne	OÜ Lääne Teed	1 580 247	01.02.2016	1 158 483
Kose	OÜ Üle	1 012 973	01.02.2016	813 252
Rapla ja Märjamaa	AS Teede REV-2	2 254 890	01.06.2013	1 829 326
Hiiu	OÜ Hiiu Teed	847 822	01.12.2015	733 412
Viljandi	OÜ Sakala Teed	1 872 576	01.01.2016	1 687 478
Valga	AS Teede REV-2	1 985 019	01.10.2015	1 841 870
Keila	AS Nordecon	2 221 177	01.02.2018	-
Kuusalu	OÜ Üle	1 649 341	01.01.2019	-

ALLIKAS: MAANTEEAMET

CONTRACTOR
STEEL CONSTRUCTIONS
OÜ Contractor pakub teraskonstruktsioonide värvimise teenust.

- Haaveldus terashaavlitega. Vajadusel katmine.
- Värvikamber 15 m x 4 m x 4m, max det. kaal 5 t.
- Kvaliteet vastab nii Soome kui ka Norra standarditele.
tel 50 93 980, www.contractor.ee, info@contractor.ee, Puidu 1, Kohila.

ÄRIPINDADE
MÜÜK | ÜÜR | ARENDUSED

KRISTI LEIDSAAR
Kinnisvaramaakler
Gsm: +372 5560 3055
E-post: kristi@skanton.ee
www.skanton.ee
SK SKANTON KINNISVARA

JULGEOLEK

Kapo mure ajas Vähi naerma

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Transiidiettevõtja Tiit Vähi sõnul on ta Vene-suunaliste sanktsioonide vastu seetõttu, et need kahjustavad Eesti majandust – mitte Kremli surve pärast, nagu viitas kaitsepolitsei peadirektor Arnold Sinisalu.

Sinisalu rääkis intervjuus Äripäevale, et Venemaa manipuleerib seal äri tegevate Eesti ettevõtjatega, et nad toetaksid Venemaa-vastaste sanktsioonide tühistamist.

"Ha-ha-haa. Kirjutage see naer üles," ütles Vähi vastuseks küsimusele, kas temaga on Vene eriteenistused manipuleerinud. Ta rääkis, et on sanktsioonide vastu seetõttu, et sanktsioonide ja vastusanktsioonide tõttu on Euroopa Liidu riikidest kõige rohkem kahju saanud Eesti majandus. "See on minu isiklik arvamus," märkis ta.

Mind see ei puuduta

"Mis puudutab kapo aastaraamatut, siis lugesin selle diagonaalis läbi ja ei tunne ennast puudutatuna," rääkis Vähi ja lisas, et kapo seisukohti ja arvamusi ta ei kommenteeri, aga Vähit isiklikult pole proovinud manipuleerida ei Vene ega Eesti eriteenistused.

"Jälgin maailma ja esitan vabas Eesti riigis oma seisukohti oma nime all. Loomulikult ei meeldi mulle nõiajaht ja rumalad küsimused. Ma ei taha, et Eestis võetakse eeskuju makartismist või Põhja-Koreast," ütles endine peaminister ja praegune ettevõtja.

Kapo mainis eelmisel nädalal avaldatud aastaraamatus Kremli katseid kasutada ärikontakte Eesti poliitika mõjutamisel. Sinisalu sõnul katsuvad eriteenistused mõjutada eriti transiidisektorit, kust on tulnud ka viiteid, et aastaraamatus ei peaks teatud teemasid kajastama. "Üritatakse anda sõnumeid, et andke oma poliitikutele teada, et ärge olge sanktsioonide poolt või olge vähemalt vait, toetage sanktsioonide tühistamist, et siis hakkab hästi minema ja arenevad ärisuhted," rääkis Sinisalu.

uue lepingu töövõtja	tavahoolde maksumuse muutus, %
AS Teede REV-2	**-46**
AS Nordecon ja AS Järva Teed	-41
	-39
AS Eesti Teed	-37
AS Kagu Teed	-35
AS TREV-2 Grupp	-32
OÜ Sakala Teed ja OÜ Lääne Teed	-32
OÜ Sakala Teed	-31
AS Eesti Teed	-28
AS Leonhard Weiss Viater Ehitus ja OÜ Warren Safety	-27
AS Nordecon ja AS Järva Teed	-20
AS Leonhard Weiss Viater Ehitus ja OÜ Warren Safety	-19
AS Nordecon ja OÜ Hiiu Teed	-13
AS Vooremaa Teed	-10
AS Teede REV-2	-7
-	-
-	-

KINNISVARA

Linn: ehituslube antakse 22 päevaga

Ehkki kinnisvaraarendajad kurdavad, et ehituslubade väljastamine venib, saavad arendajad lubade väljastamist oluliselt kiirendada, ütles Tallinna linnaplaneerimise ameti juhataja Anu Hallik-Jürgenstein.

Eesti Kinnisvarafirmade Liit kritiseeris eelmisel nädalal Äripäevas ehituslubade taotluste venimist Tallinnas. Linnaplaneerimise juhi sõnul ei teki kõik viivitused linnavõimu tõttu – vahel pidurdab protsessi ka loa taotleja puudulik dokumentatsioon. Sageli juhtub ka, et ühele arendajale ehitusloa andmise vaidlustab teine arendaja. "Aus oleks, kui kinnisvarafirmade liidu liikmed ka sellest kõneleksid ja üritaksid kokkuleppeid leida muul viisil," ütles ta.

Tänavu menetlusse võetud ehitusprojektide põhjal kõigub keskmine menetlusaeg 14 ja 33 päeva vahel, selgitas Hallik-Jürgenstein. "Näiteks Lasnamäe, Kristiine ja osalt Mustamäe puhul on kahe kuuga menetlusse võetud 102 ehitusprojekti, neist 23 menetlus on lõppenud ning keskmine menetlusaeg seal on 22 päeva," ütles ta.

ÄRIPÄEV.EE

▲ **Paldiski linna uus sissesõidutee saab peagi valmis.** FOTO: ANDRES HAABU

TOETUS

Paldiski linnapea pimesikumäng

Pärast pikka kangutamist selgitas Paldiski linnapea Tiit Peedu lõpuks, miks võtab linn 170 000 eurot laenu Peetri tänava läbimurde ehituse omafinantseeringuks.

KOIT BRINKMANN
koit.brinkmann@aripaev.ee
Äripäev

Märtsi lõpul andis Paldiski linnavolikogu linnavalitsusele loa võtta 1,1 miljoni euro suurune investeerimislaen. Laenusummast 170 000 eurot kasutatakse Peetri tänava läbimurde ehituse omafinantseeringuks. EAS eraldas eelmise aasta suvel ehituse tarbeks lisaks 954 000 eurot.

Hoogne ehitus juba käib ja jõuab peagi lõpusirgele. Edaspidi on veokite pääs Põhjasadamasse palju parem ja suureneb ka linlaste liiklusohutus. Igatpidi vajalik projekt.

Kuid juba eelmise aasta veebruarist on linnavalitsuse ja Paldiski Sadamate ASi vahel sõlmitud koostöökokkulepe, mille järgi kohustub ehitusprojekti omaosaluse katma Põhjasadama omanikfirma.

Kummituslik dokument

Linna dokumendiregistrist seda koostöökokkulepet leida ei õnnestunud. Ka volikogu eelmise koosseisu esimees, praegu opositsioonis Nikolai Pitšugov tunnistas, et on küll kuulnud sellise leppe olemasolust, kuid kuna opositsiooni hoitakse infosulus, siis näinud ta seda ei ole ja midagi täpsemat öelda ei oska.

Äripäev küsis koostöökokkuleppe Paldiski linnavalitsuselt teabenõude korras välja. Asi läks üsna kummaliseks, kui linnapea Peedult sai küsitud, miks linnavalitsus võtab projekti omafinantseeringuks laenu.

Telefoni teel mitte rääkida soovinud Peedu teatas kirjaliku selgitustaotluse ning seejärel kaks korda saadetud meeldetuletuse peale, et küsimus kuulub vastamisele märgukirjade ja selgitustaotlusele vastamise seaduse (MSVS) alusel. "Täidame Teie palve MSVS § 6 kohaselt," vastas linnapea lakooniliselt.

See seaduse paragrahv ütleb, et märgukirjale või selgitustaotlusele vastatakse viivitamata, kuid mitte hiljem kui 30 kalendripäeva jooksul. Erilise vajaduse korral lähtuvalt vastamise keerukusest võib vastamise tähtaega pikendada kuni kahe kuuni.

Kui suhteliselt lihtsale selgituspalvele ei tulnud rohkem kui nädala jooksul linnapealt kippu ega kõppu, pöördusime teemaga volikogu esimehe Kaupo Kallase poole. "Mina olen lihtsalt kuulnud, et Paldiski Sadamate AS on sellise garantii andnud, aga linnapea oskab kindlasti paremini selgitada. Katsun temaga rääkida," lubas Keskerakonna liikmena linna valitsuskoalitsiooni kuuluv Kallas.

Kuigi laenuvõtmine käis läbi ka Kallase juhitavast volikogu eelarve- ja arengukomisjonist, siis Kallase kinnitusel Peetri tänava ehituse omafinantseeringu teemat seal eraldi ei arutatud.

Paldiski linna ja Paldiski Sadamate ASi koostöökokkuleppe ühe eksemplari sai EAS, kust öeldi, et teemat peab kommenteerima Paldiski linnavalitsus. EASile on oluline, et omafinantseering oleks tagatud ehk toetuse saaja lisaks toetusele ka enda panuse.

"Kokkulepe kehtib. See on tingimusega, kui linn taotles EASist raha, siis linnal oli vaja näidata, et neil on omafinantseering olemas. Kui linnal ei ole raha, siis me aitame. Kui aga linn leiab ise raha, siis ta ei vaja erafirma abi," avas lõpuks Paldiski Sadamate ASi nõukogu esimees Aleksei Mürisep koostöökokkuleppe sõlmimise tausta.

Selgitus osutus väga lihtsaks

Lõpuks saabus ka linnapea Peedu selgitus. Ehitusprojektis oli Paldiski Sadamate ASi huvi saada väljaspool enda territooriumi parkla laeva ootejärjekorras raskesõidukitele. Kuna aga EAS tunnistas parkla ehituse abikõlbmatuks, siis jääb ehitatav tee täitma ainult avalikku funktsiooni Paldiskisse sisenemisel ja väljumisel.

"Eeltoodu tõttu ei ole võimalik kaasata erakapitali. Vastasel juhul tekib Paldiski Sadamate ASil õigustatud ootus see tee tulevikus erastada," märkis Peedu.

Paldiski Sadamate AS on Pakri poolsaarel asuva Paldiski suurim tööandja. Ettevõtte omanik Aleksei Tšulets oli eelmiste kohalike omavalitsuste valimiste järel linnas võimu võtnud valimisliidu Põhjasadam esinumber. Tšulets on volikogus oma liikmelisuse peatanud. Rida volikogu liikmeid töötab aga Põhjasadamaga seotud ettevõtetes. Ka linnavalitsuse liige Jaanus Ilumets, kes nagu linnapeagi kuulub IRLi, saab palka Põhjasadama sisejulgeoleku nõunikuna.

TAUST

Paldiski toetus ja laen

Paldiski linnavalitsus ja Paldiski Sadamate AS sõlmisid 22. veebruaril 2016 koostöökokkuleppe, mille järgi kohustus linnavalitsus korraldama toetustaotluse ning esitamise EASile, toetuse saamise korral hangete ja projekti aruandluse.

Paldiski Sadamate AS kohustus tellima ehitusprojekti põhiprojekti staadiumis ning katma rahalise omaosaluse 15% projekti kogumaksumusest kuni omaosaluse summani 169 538,42 eurot (koos käibemaksuga).

Kokkuleppe üks eksemplar saadeti ka EASile.

EAS eraldas eelmise aasta juunis Paldiski linnavalitsusele 953 668 eurot Paldiski Rae/Rae põik ristmiku – Rae/Kalmistu tänava ristmiku – Kalmistu/Peetri tänava ristmiku – Peetri/Kivi tänava ristmiku vahelise sõidutee rajamiseks.

Praeguseks on Paldiski linn otsustanud võtta 1,1 miljonit eurot investeerimislaenu, mille sees on ka 170 000 eurot Peetri tänava läbimurde ehituse omafinantseeringu tasumiseks.

Põhjasadama soovitud parkla ei osutunud abikõlbulikuks

Paldiski Sadamate ASi huvi oli ehituse omafinantseeringu kaudu saada endale vajalik parkla, aga EAS ei tunnistanud selle ehitust abikõlbulikuks.

Järgneb Paldiski linnapea Tiit Peedu kommentaar:

"Paldiski linnal avanes 2016. aasta alul võimalus taotleda EASilt raha, et ehitada Paldiski linna uus sissesõidutee.

Tee on vajalik selleks, et viia linna sisenevad raskesõidukid eemale surnuaiast, kus need ummistavad surnuaia juures olevat parklat.

Omaosaluse tagamiseks kaaluti kolme varianti:

Esiteks, vabatahtliku ühinemise programm (ühinemise toetuse fondist);

Teiseks, investeerimislaen (kui volikogu toetab laenu võtmist, siis võetava laenu arvel);

Kolmandaks, juhul kui eeltoodud variandid ei käivitu, siis kaasata erakapitali.

Äriühing Paldiski Sadamate AS nõustus sõlmima koostöökokkuleppe Paldiski linnaga, kuna soovis saada selle projekti raames väljaspool enda territooriumi parklat laeva väljasõidu ootel olevatele raskesõidukitele. Seetõttu tellis Paldiski Sadamate AS ka tööde projekti enda huvidele vastava parklaga.

Kuna EAS tunnistas aga parkla ehituse abikõlbmatuks, siis jääb ehitatav tee täitma ainult avalikku funktsiooni Paldiskisse sisenemisel ja väljumisel.

Edeltoodu tõttu ei ole võimalik kaasata erakapitali. Vastasel juhul tekib Paldiski Sadamate ASil õigustatud ootus see tee tulevikus erastada.

Paldiski linna dokumendiregistris ei ole 22.02.2016. a sõlmitud koostöökokkulepe kättesaadav seetõttu, et kogu taotlus on esitatud tervikpaketina rahastajale läbi e-keskkonna ja on ka seal täielikult nähtav koos kõigi lisadega."

SEADUS

Kolhoosiaeg saab läbi

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Ehkki juriidiliselt võib Eestis veel tegutseda seitse ühismajandit, plaanib valitsus sisuliselt juba enam kui kümme aastat tagasi lõppenud põllumajandusreformile ka formaalselt joone alla tõmmata.

Põllumajandusreform käivitus iseseisvuse taastamise järel 1992. aastal, ent probleemide ja paljude kolhooside tahte puudumise tõttu jäi see venima – 1996. aastaks oli end reforminud vaid kolmandik 361 ühismajandist.

Turumajandusele ülemineku kiirendamiseks muutis riigikogu seadust, nii et kõik asjaosalised pidid reformi ellu viima 1996. aasta detsembriks. Kui mõni ühismajand selleks ajaks lõpetatud polnud, algatas maavanem 1997. aastal sundlõpetamise ja taotles likvideerijate määramist kohtu kaudu.

Sellest hoolimata oli Eestis 2007. aasta 1. oktoobri seisuga lõpetamata veel seitse ühismajandit, selgub eelnõust, mis põllumajandusreformi täielikult lõppenuks kuulutab ning reformi kehtestanud seaduse tühistab.

Toona tegutsenud ühismajanditest neli oli Viljandimaal ja kolm Harjumaal, kusjuures 2007. aastal andsid maavalitsused teada, et enamiku lõpetamine on lõppjärgus ning et 2008. aasta lõpuks on võimalik nende tegevus lõpetada.

Sellest hoolimata pole praeguseks selge, kas need seitse ühismajandit ikka on praeguseks likvideeritud. "Ei ole teada, et nimetatud ühismajandid oleks lõpetatud, kuid kandeid nende olemasolu kohta avalikest registritest ei ole leida," seisab seletuskirjas. Samuti pole teada, kas mõnel majandil võib veel olla kehtivaid nõudeid.

Kuna kümne aasta jooksul pole toimunud mingeid muutusi, jõudis maaeluministeerium siiski järeldusele, et sisuliselt on põllumajandusreform lõppenud.

Seega tahabki ministeerium reformi ka juriidiliselt lõpetada ning tühistada põllumajandusreformi seaduse.

Valitsuse pressikonverents 1995. aastal, mil põllumajandusreform oli hoogu sisse saamas.
FOTO: ERIK PROZES

TASUB TEADA

Seitset ühismajandit pole keegi lõpetanud

2007. aastal juriidiliselt eksisteerinud ühismajandid, mille praegune juriidiline olukord pole selge:

Viiratsi riigimajand (sundlõpetamisel). Kõik nõuded olid rahuldatud, lõpetamiseks tuli esitada vajalikud dokumendid.

Viljandi kolhoos (sundlõpetamisel). Varade erastamiseks sõlmitud järelmaksulepingud olid pikaajalised ning 2007. aasta seisuga veel kehtivad.

Holstre kolhoos (sundlõpetamisel). Kõik nõuded olid rahuldatud, lõpetamiseks tuli esitada vajalikud dokumendid.

Halliste põllumajandus-tootmiskoondis (sundlõpetamisel). Varade erastamiseks sõlmitud järelmaksulepingud olid pikaajalised ning 2007. aasta seisuga veel kehtivad.

Kiili OÜ (likvideerimisel). Harju maakohus määras 1997. aastal likvideerijad ning Harju maavalitsus pöördus nende poole, et saada teada, kas põllumajandusreform on võimalik lõpetada.

Saida sovhoos (likvideerimisel). Harju maakohus määras 1997. aastal likvideerijad ning Harju maavalitsus pöördus nende poole, et saada teada, kas põllumajandusreform on võimalik lõpetada.

Jüri Riigimajand (pankrotis). Harju maakohus määras 1996. aasta septembris Jüri sovhoosile pankrotihalduri.

LÜHIDALT

Piimatoodete tootmine suurenes, käive vähenes

2016. aastal toodeti Eestis piimatooteid 217 000 tonni, mis on 4% rohkem kui 2015. aastal.
Piimatööstuse käive kahanes 5,1% ja oli 2016. aastal 318,8 miljonit eurot, selgub maaeluministeeriumis koostatud Eesti piimatöötlemise sektori ülevaatest.
Sektori kahjum oli 4,7 miljonit eurot. Eksporditud piimatoodete käive oli 2016. aastal 144 miljonit eurot, mis on varasemast 3,3% väiksem ja viimase kuue aasta madalaimal tasemel.
Eesti piimatoodete toodangu rahaline väärtus kasvas aastaga 1% võrra ja oli 292,7 miljonit eurot.
Piimatöötlemise sektori moodustavad Eestis ligikaudu 25 töötlemisettevõtet ja talu. Ligi 70% protsenti käibest annavad viis suuremat tööstust.

KAANON KINNISVARA
KINNISVARA HINDAMINE NÕUSTAMINE
Tartu | Tallinn
735 0850 | 665 9585
www.kaanon.ee

Ehitusuudised.ee
Värsked uudised ehitus- ja kinnisvarasektorist

amello raamatupidamisteenused
Raamatupidamine üle Eesti.
Teostame raamatupidamist kliendile sobivas majandustarkvaras.
MURETU KVALITEETNE REAALAJAS PABERIVABA
Võta meiega ühendust
www. amelloraama.ee
info@amelloraama.ee
tel 6 191 341

framery
Akustiline kabiin Framery O
elke MÖÖBEL
KONTORITE TERVIKLAHENDUSED
Kodusisustussalong:
Tedre 55, Tallinn / +372 661 7320
Kontori ja avaliku ruumi sisustussalong:
Rästa 18, Tallinn / +372 662 7070
tallinn@elkemoobel.ee / www.elkemoobel.ee

JUHTIMINE

Ilona Nurmela: võimupoosid on minu standardvarustuses

Kui kortisooli tase veres langeb, suudab inimene otsuseid vastu võtta palju rahulikumalt – sellepärast ongi võimupoosid minu standardvarustuses, ei tee NASDAQ OMXi endine nõunik ja juhatuse liige Ilona Nurmela saladust.

MERIT PÄRNPUU
merit.parnpuu@aripaev.ee

Pärnu Konverentsid

Enda kohta ütleb Nurmela: "Ma olen professionaalne muusa – mulle meeldib õpetada inimesi endaga paremini ja taibukamalt läbi saama." Ja laseb seejärel publikul vaheldumisi võtta sisse domineerimise ja allaandmise poose. "See, kuidas te ennast tunnete, paistab teistele väga ilusti välja," ütleb ta välja halastamatu tõe.

Professionaalse läbirääkimiste koolitaja ja konsultandi näpunäited kehakeelest tulevad kasuks, sest õigete pooside võtmisega on võimalik isegi omaenda aju ära petta, saati siis keerulised inimesed ja olukorrad.

Nurmela paneb publikule südamele tunda rohkem positiivseid emotsioone. Hõlpus öelda, kuid... vaidleb ehk mõni vastu. Ent kas või kuus sekundit kätlemist päevas tõstab veres oksütotsiini taset. Samuti võiksime saata palju rohkem sõnumeid lihtsalt selleks, et öelda kellelegi lihtsalt aitäh, et ta olemas on – see tekitab nii sõnumi saatjas kui ka vastuvõtjas meeldivaid emotsioone.

"Rohkem häid emotsioone suurendab sotsiaalset lävimist ja sotsiaalset enesekindlust, see mõjutab ka seda, kui palju tegeleme heategevusega. Kui te mõtlete positiivsetele emotsioonidele, siis see on oluline elu osa. Mida rohkem te neid tunnete, seda vähem te tunnete negatiivseid emotsioone," täheldas Nurmela.

MIS ON MIS
Juhtimislabor

Pärnu Konverentsid alustas uue ürituste sarjaga Juhtimislabor. Esimene Juhtimislabor kandis pealkirja "Kuidas saada, mida tahad?" ning põhines Harvardi professori Amy Cuddy raamatul "Kohalolu".

"Kui me surume inimesed alla ja paneme neil lihtsalt suu kinni, siis me ei saavuta mitte midagi.
iluuisutamisklubi juht ja treener Anna Levandi

Kunagi ei tohi olla oma pahura tuju suhtes mugavalt ükskõikne, sest emotsioonid on seotud ka paljude haigusetekitajatega kehas. "Kui inimene tunneb rohkem positiivseid emotsioone, siis nende samade närvide, mis vastutavad südame löökide eest, tegevus paraneb ning põletiku ja infarkti oht väheneb. Nende lihtsate igapäevaste harjutustega saab igaüks pikendada oma eluiga kümme aastat," nimetas ta ära teaduslikult tõestatud faktid.

Parim inimsuhe algab suhtest iseendaga

Ettevõtja, strateegiakonsultant ja koolitaja Birgit Linnamäe andis juhtimislaboris nõu, kuidas kasvatada eneseväärtustunnet ja luua organisatsioonis paremaid suhteid. Erinevaid ärikultuure ja -tasandeid tunnetava rikkaliku praktilise taustaga juhtimiskonsultandi sõnul algavad paremad inimsuhted ikkagi suhtest iseendaga.

"Kõike, mida osatakse märgata, on võimalik juhtida. Teiste juhtimine on mõjutamine läbi iseenda tundmise ja käitumise. Kui ma olen teadlik, millist sõnumit verbaalselt või mitteverbaalselt edastan, siis saan eneseregulatsiooniga olukordi kujundada," teab kümmet võõrkeelt valdav naine.

Kohalolu kaudu kogetakse tasakaalukust, ollakse ühtlasi hinnangutest vaba ja sõltumatu. Inimese eneseväärtustunne tugineb ta enda isiksusel, mitte välistel määrajatel. Võime tunda rõõmu või rahu soovitud hetkes on igale inimesele keskendumise ja treeninguga kättesaadav, rääkis Linnamäe. "Iga eneseväärtustundega elamus suurendab harjumust endasse uskuda ja ennast väärtuslikuna tunda. Keerulises olukorras aitab hakkama saada juba kogetud eneseväärtustunde meenutamine ja selle tunde ettekujutamine," kõlab sügavat tarkust tulvil ettekanne pähklikoorde surutult.

▲ **Mediator OÜ läbirääkimiste koolitaja ja konsultant, lahenduskeskne *coach* ja lepitaja Ilona Nurmela soovitab tunda rohkem positiivseid emotsioone.**
FOTO: VEIKO TÕKMAN

Endine iluuisutaja ja omanimelise iluuisutamisklubi juht ja treener Anna Levandi rääkis, et kõik esinemised on ühtmoodi närvilised ja ei ole vahet, kas esineda tööl kollektiivi ees, kas esineb president rahvale või sportlane spordivõistlustel. "See on üks ja sama närvitsemine ja tunne. Närv peab olema, ega me surnud ei ole. Ainult surnud ei närvitse," ütles Levandi.

Enesekindlus on vajalik ja see on treenitav. Kuidas seda treenida? "Läbi treeningu! Läbi teadmiste ja nende kogumise. Te kogute teadmisi ja kui keegi midagi küsib, siis te oskate vastata. Kui te teate, et te oskate vastata, siis on sees rahulik tunne. Teil ei ole stres-

MÜÜA KINNISVARA VIRUMAAL

TÖÖSTUSKÜLA, Tõrma küla, Rakvere vald, Lääne-Virumaa
1200000 EUR ,6000m²

Jaama tn 12, Jõhvi, Ida-Virumaa
300000 EUR, 1592,4m²

Jaama küla, Illuka vald, Ida-Virumaa
460000 EUR, 1831m², 40 tuba

HOTELL, Tallinna tn 49, Rakvere, Lääne-Virumaa
199000 EUR, 450m², 19 tuba

ÖÖKLUBI, Kuke tn 3, Rakvere, Lääne-Virumaa
199000 EUR, 876,9 m²

Võta ühendust: kristo@k-kummid.ee

TOIDUTÖÖSTUS

Tere omanikuvahetus nõuab lisaaega

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Konkurentsiamet alustas Tere omanikuvahetuse asjas lisamenetlust, et koguda rohkem andmeid, otsuse tegemiseks on ametil aega neli kuud.

Amet alustas Maag Grupi ja Tere omanikfirma Elveda ühinemise asjus möödunud neljapäeval täiendavat menetlust, mis annab ametile uurimiseks neli kuud lisaaega. Konkurentsiamet teeb lisamenetluse alustamise otsuse selleks, et koguda veel andmeid ning selgitada välja, kas vaatlusaluse koondumise puhul esineb konkurentsi kahjustavaid asjaolusid.

Tere nõukogu esimees Roland Lepp ütles, et otsuses midagi imelikku ega ootamatut ei ole, kuna Maag ootas algusest peale, et menetlemisprotsess tuleb pikk. "Arvestasime kohe, et läheb üks pluss neli kuud," rääkis ta. Maag Grupp esitas taotluse Tere ülevõtmiseks märtsi keskel. Loa saamise järel plaanib Maag ühendada Tere Farmi Piimatööstusega ning nii laiendada Farmi tegevust Eestis ja välisturgudel. Ostutehingu tarbeks asutas Maag uue äriühingu MG Piima Invest OÜ.

Märtsi alguses teatas Maag Grupp, et ostis Nordealt ja DNB Pangalt Tere ja Terega seotud firmade laenunõuded ning sai Tere suurimaks võlausaldajaks. Samal päeval vahetas pankrotihaldur Maire Arm välja nõukogu koosseisu. Uude nõukokku kuuluvad Pharma Holding OÜ juhatuse esimees Katre Kõvask, Kamakamaka OÜ juhatuse liige Erik Haavamäe ning Ellex Raidla partner Sven Papp. Uus nõukogu määras Tere juhiks Margit Taltsi.

si, et äkki ma ei oska või äkki ma ei tea. See on tähtis, et te valdate teemat," õpetas Levandi enesekindluse treenimist.

Nahaalsus austust ei vääri

Kõige tähtsam on saavutada sisemine rahu, sest kui sul on sisemine rahu, siis on hea elada, päevad on ilusad ja paistavad isegi tähed. Sisemine rahu on iga asja alus, siis me ei stressa, ei mõtle ega tegutse kurjalt, jagas maailmameistrivõistlustel hõbemedali saavutanud sportlane mõtteid.

Levandi sõnul ei tohi ajada enesekindlust segi nahaalsusega. "Nahaalsuse tunneb igaüks ära, minnakse ka seinast läbi ja see tekitab teistes väga ebameeldiva tunde. Sportlase puhul ei ole teadmisi ega austust teiste vastu, ei ole piisavalt tarkust, ta lihtsalt raiub läbi. Seda ma ei propageeri. Aga enesekindlus tekitab teistes väärika tunde, et teine inimene jagab teistega oma teadmisi, oskusi, mis ta on omandanud suure töö või kogutud teadmistega. See tekitab austust."

Sama õpetust järgib ta ka ise, kandes hoolt, et tema sportlased oleksid ausad, tugevad, treenitud ja koguksid enesekindlust positiivsetest emotsioonidest.

Koolijuhina peab ta tähtsaks suhteid vanematega. Samas ei tohi laste ja vanematega suheldes tekkida tunnet, et koolijuht või treener on neist üle. "Ma ei ole nendest üle, ma mõtlen nendega kaasa, üritan olukorda seletada, et neil tekiks seesama seesmine rahulolu. Kui me surume inimesed alla ja paneme neil lihtsalt suu kinni, siis me ei saavuta mitte midagi. Me saavutame rahu ja üksmeele ainult siis, kui suudame ta enda poole võita, kui ta mõistab, et jah, nii on õige."

Milliseid sõnu seejuures kasutada, on Levandi sõnul aastatepikkune kogemus. Et konflikte vältida, on vaja kõigepealt endas tarkus ja rahu leida.

BÖRS

India tütarfirma ostab PKC aktsiaid

Märtsi lõpul teatas India autoosade tootja Motherson Sumi Systems Ltd (MSSL), et ostab ligi 571 miljoni euroga Soome autoosatootja PKC. Eestis rajatud ettevõte ostab nüüd PKC aktsiaid kokku.

Tänavu jaanuari lõpus rajati Tallinna MSSLi tütarfirma MSSL Estonia WH, mis teatas, et asub kõiki ülejäänud PKC aktsiaid ja osakuid kokku ostma. Eelmise nädala börsiteates andis MSSL Estonia WH teada, et omandas sellel perioodil aktsiaid umbes 1,54% ulatuses. Kui juurde arvata ka vabaturult muretsetud aktsiad, on MSSLi osalus juba 97,46 protsenti. MSSL esitas kirja Soome kaubanduskojale, et saada ülejäänud aktsiad ja optsioonid kätte sundkorras, nagu näeb ette Soome äriseadus.

ÄRIPÄEV.EE

SEADUSEMUUDATUS

Pensioni väljamaksed mitmekesisemaks

Valitsus kiitis heaks seaduseelnõu, mis toob turule uusi pensionilepinguid ning pakub mitmekesisemaid väljamaksete lahendusi, teatas rahandusministeerium.

"Sõltumata kogutud summa suurusest on edaspidi kõigil inimestel võimalus valida garanteeritud suuruses sissetuleku ja investeerimistulemustest sõltuva sissetuleku vahel," ütles rahandusminister Sven Sester.

Inimesed, kel eluaegse pensioni maksmiseks on kogutud liiga vähe raha, saavad edaspidi valida fondipensioni ja tähtajalisena sõlmitava pensionilepingu vahel.

Inimesed, kellele makstakse teisest sambast raha välja pensionina, saavad eelnõu kohaselt valida klassikalise, intressigarantiid pakkuva pensionilepingu ja investeerimisriskiga pensionilepingu vahel. Investeerimisriskiga pensionilepingu puhul makstakse pensioni ikka elu lõpuni, kuid kogutud raha investeeritakse pensionifondides edasi, mistõttu hakkab pensioni suurus sõltuma sellest, kuidas investeeringutel läheb.

2018
on planeeritud jõustuma uutel tingimustel pensionilepingute sõlmimist puudutavad muudatused.

Edaspidi võib osakuomanik sõlmida ka mitu pensionilepingut, näiteks ühe investeerimisriskiga ja teise garanteeritud intressimääraga.

Eelnõuga püütakse suurendada ka tööandjate kontakti kolmanda sambaga. Osapooltele antakse täiendava kogumispensioni kindlustuslepingu sõlmimisel õigus kokku leppida, et väljamakseid ei hakata tegema enne, kui kindlustusvõtja on jõudnud pensioniikka, mis on sellel puhul 55 eluaastat.

Eesti õigusesse võetakse üle ka Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2014/50/EL, kus käsitletakse miinimumnõudeid liikmesriikidevahelise töötajate liikuvuse suurendamiseks täiendavate pensioniõiguste omandamise ja säilitamise parandamise teel.

ÄRIPÄEV.EE

toimetaja Vilja Kiisler
15067 0254
vilja.kiisler@aripaev.ee

KOMMENTAAR

Nüüd ma siis laulan

Riigieelarvet on kerge tasakaalust välja lasta, aga raske tasakaalu tagasi saada.

Eesti Panga nõukogu ülesanne on järelevalve selle tegevuse üle. Või tegevusetuse üle. Nii pole imestada, et mult on päritud arvamust panga esimehe arvamusavalduse kohta valitsuse uutest eelarveplaanidest, milles mõni on näinud sekkumist poliitikasse.

Ma ei näe seda küll kuskil. Panga presidendil on täielik õigus valitsuse eelarvepoliitika asjus arvamust avaldada. Vastasel juhul ei saa me mingist sõltumatusest rääkida. Pigem oleks imelik ning lausa ohtlik, kui ta seda ei teeks.

Teiseks, mis puutub EP nõukogu seisukohta valitsuse kavade suhtes, siis nõukogu arutab neid esimesel korralisel istungil mais, kus toimub ka seminar eelarvenõukogu esimehega. Loodetavasti on siis olemas ka vastav eelnõu, seni on kogu informatsioon pressiavalduste tasemel.

Kerge teha, raske parandada

Kui tahetakse aga teada minu isiklikku arvamust, siis ilmselt ei saa kellelegi üllatuseks olla, et Ardo Hanssoni arvamusest see suuresti küll ei erine. Olemasoleva informatsiooni põhjal pean minagi sedalaadi kavasid riskantseks. Olles tasakaalust välja lastud eelarveid peaministrina kaks korda tasakaalu viinud, on mul sellel alal teatavaid kogemusi.

Eelarvet on oi kui lihtne tasakaalust välja lasta, sealt aga tagasi tuua järgmisel aastal ülejäägiga eelarvet koostades kuratlikult raske. Sest suur osa puudujäägist võib minna püsikulude või seadusega ette nähtavatele kulutustele, isegi kui seda üritatakse vältida.

Ühiskonnale sellega antavast signaalist ei hakka parem rääkimagi. On tõsi, et mitmel pool Euroopas peetakse tuleviku arvel elamist mõistlikuks majanduspoliitikaks ning vastavaid eelarvereegleid normaalseks. Ainult et kas peame kõike, mis Euroopast tuleb, pimesi kopeerima? Seni on edu toonud rohkem oma peaga mõtlemine.

Kanaarilind kaevanduses

On veel üks probleem. Eelarvereegleid võib iga valitsus ju muuta, kuid ta ei tohiks seda enda jaoks teha, sest endale pai tegemine ehk otsekui iseenda palga tõstmine võib viidata vastuolule põhiseadusega.

Ametisse kinnitamisel osutasin, et Eesti Panga nõukogu esimees peab olema otsekui kanaarilind kaevanduses, kes hakkab ohtlike gaaside kogunedes laulma. Nüüd ma siis laulan.

MART LAAR
Eesti Panga nõukogu esimees, IRL

Ainult et kas peame kõike, mis Euroopast tuleb, täpselt kopeerima? Seni on edu toonud oma peaga mõtlemine.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised – ostukeskkond privileeg.aripaev.ee ja soodsaim võimalus soetada Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: **www.aripaev.ee**
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalisel, majanduslikul, poliitilisel või religioossel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN

Mida teha soolise palgalõhega?

Palgalõhe asjus põrnitsevad paljud tööandjat, et miks ta, seksist selline, küll naistele vähem maksab.

Seksistlikke tööandjaid (nagu ka töötajaid) on olemas küll. Need on inimesed, kes usuvad tõsimeeli, et naistele hariduse andmine oligi viga ja et mehele tuleb rohkem maksta, sest mees on perekonna pea.

Olen kohanud ka täiesti siirast abivalmidust maksta meestele rohkem palka, kuna nad peavad ju peret ülal pidama, või talutakse naisi tööl vaat et heategevuslikult, et "ju neil pole parasjagu last, kellega kodus olla". Aga selliseid tööandjaid on õnneks väga vähe, täiesti vale oleks teha rühmapõhiseid üldistusi. Eriti veel olukorras, kus ka avaliku sektori enda numbrid ei erine erasektori omast.

Veidi parem on olukord üksnes ministeeriumites. 2016. aastal oli seal töötajate sooline palgalõhe "vaid" 10,4% naiste kahjuks, Eesti keskmine 2015 oli 22,2%; avaliku ja erasektori sooline palgalõhe on püsinud sama suur. Järelikult maksavad tööandjad ja töövõtjad keskmiselt naistele vähem palka sõltumata sellest, kas raha tuleb riigikassast või müügitulust.

Ohtlik iga

Nii avalikus kui ka erasektoris on meeste ja naiste sissetuleku erinevus kõige suurem ajal, mil naised on sünnitusealised. Muide, arvesse ei lähe need naised, kes ongi lastega kodus – üksnes töötavad naised, kusjuures palk taandatakse võrdluse huvides täistunni peale.

Mis paneb tööandjaid ja asutuste juhte maksma aastas Eesti Panga arvutuste järgi keskmiselt 3000 eurot suuremat kulu ühele meestöötajale ühe naistöötajaga võrreldes? Ja mida saab üldse ettevõtte juht teha, kui numbrid on keskmised, aga iga ettevõte omanäoline?

LIISA PAKOSTA
soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik

Meie esiisad olid kõvad lastekasvatajad, puuvoolimisnuga ühes ja pajupill teises käes.

Seal, kus töö tulemus sõltub inimeste panusest, tahab iga juht, et tema inimesed oleks võimalikult motiveeritud pingutama. Ei tee siis keegi vahet, mis on töötaja sugu või vanus, peaasi, et töö on hästi tehtud. Kuna vabas riigis pole üleriigilisi palganormatiive, siis on teatud kõikumised loomulikud, nii on Eestis ka üksikuid valdkondi, kus naiste keskmine palk on kõrgem kui meeste oma (bussijuhtidest reklaamijuhtideni). Tegemist pole sel juhul tingimata meeste diskrimineerimisega, nii nagu ka iga palgaerinevus naiste kahjuks pole naiste diskrimineerimine. Tööandjal on täielik õigus võtta tööd tegema seda tööd kõige paremini tegev inimene ja maksta talle turutingimustele vastavat palka.

Kuidas seadust rikutakse

Soolise võrdõiguslikkuse seadus keelab sama töö eest maksta soo tõttu eri palka. Tööandja võib sattuda seadust rikkuma üldiselt kahel juhul. Esiteks siis, kui ta ise siiralt usub, et naised ongi vähemväärtuslikud tööinimesed selle tõttu, et nad on naised, ja seda isegi siis, kui nende tulemused on samad või isegi paremad meeskolleegide omast. Sinna alla käib ka uskumus, et lastega kodus olemine muutvat varasema tubli töömesilase elu lõpuni töövõimetuks.

Teiseks siis, kui ettevõttes või asutuses on palgad ja edutamised täiesti juhuslikud. Siis võibki juhtuda, et näiteks tüdrukute kehalise kasvatuse õpetaja on naine ja poistel mees, ja kui meesõpetaja saab kõrgemat palka (hariduses on palgalõhe 21,5%), siis võib tegemist olla soolise palgalõhega. Kui aga meesõpetaja tegeleb veel ka motivatsiooniraskustega poiste järeleaitamisega tunniväliselt, aga naisõpetaja mitte, siis on meesõpetaja palga erinevus kohe põhjendatud.

On veel kolmas, Eesti töökultuuris meie tagasiside põhjal üsna laialt levinud nähtus, millel on ratsionaalne iva nii tööandja kui ka töövõtja jaoks. Näiteks kui naistöötajal on laps(ed), siis on tal vaja käia eelkoolis ja praegu tulevad kohe kevad(lihavõtte-) kontserdid lasteaedades ja algkoolides, siis lapsega arstil, või koolis arenguvestlusel. Ta saadab last võistlustele või jookseb koju, sest haigele vanaemale tuleb arst. Eestis pole levinud sel puhul osaajaga töötamine, vaid pigem vastastikku toetav kokkulepe tööandjaga, et veidi väiksem palk (mis tegelikult vastab osaajaga tööle) võimaldab töötajal kõiki neid asju suurema südametunnistuse piinata teha, ja kõik on rahul.

Kui me tahame, et peredes oleks lapsi, tuleks palgalõhe lahenduste otsimisel ära teha kindla peale asjad – kvaliteetsed, kättesaadavad lasteaiakohad perele sobival ajal, palju võimsamad tugiteenused lapsevanematele, kogu perekondliku hoolduskoormuse korralduse kaasajastamine. Seda ei saa teha ükski ettevõte omaette, ehkki paljud on pidanud panustama küll oma lapsehoiu loomisega, küll salamahti lubades vanaema firmaautoga arstile sõidutada.

Tulemuseks oleks rahulolevamad lapsevanemad, rohkem lapsi ja naiste oluliselt võrdsem majanduslik kindlustatus. Viimase jaoks on vaja teist kaudsemat riiklikku hooba – isade taasavastamist laste kasvatajana. Meie esiisad olid kõvad lastekasvatajad, puuvoolimisnuga ühes ja pajupill teises käes. Ettevõtete endi jätkusuutlikkust ja elujõulisust hoiavad aga motiveeritud töötajad.

KOMMENTAAR

Loll ei õpi iseendagi vigadest

Eesti majanduspoliitika üheks alustalaks on taasiseseisvumisest alates olnud tasakaalus eelarve.

Eelarve puudujääk ehk siis olukord, kus tulud on kuludest suuremad, tähendab, et puudu jääv summa tuleb laenata või tuleb kasutada varasematel aastatel kogutud reserve. Laen tuleb alati tagasi maksta, ka riikidel.

Kuigi vahepealsetel aastatel tundus, et saab ka laenud korstnasse kirjutada, on nüüdseks selgunud, et päris nii ikka ei saa. Nimetaks siin Küprost, Portugali, Hispaaniat ja Kreekat. Laenates elatakse alati tuleviku arvel, emotsionaalselt väljendudes laste arvel.

Põhjus on lihtne: laen tuleb tagasi maksta, mida suurem on võla tase, seda rohkem kulub tagasimakseteks ja intressideks maksudega kogutud raha. See tähendab, et muudeks kulutusteks jääb võimalusi väiksemaks. Kui just makse ei tõsta. Tõsiasi on aga see, et maksud pärsivad majanduskasvu ehk heaolu suurenemist.

Laen iseenestest ei ole halb. Ka pered ja ettevõtted võtavad laene. Kuid alati on küsimus, mis on laenamise põhjus. Laenamine on põhjendatud, kui saadud raha kulutatakse viisil, mis tulevikus tähendab kas väiksemaid kulutusi või suuremaid tulusid. Täpselt nii nagu mõtleb ettevõtja, enne kui otsustab investeeringuks laenu võtta.

MARIS LAURI
Reformierakonna poliitik

Valitsusel pole eelarvepõhimõtete muutmiseks ei õiget põhjust ega volitust.

Eestil on lähiaastail kasutada mitusada miljonit eurot ELi eelarvest, mis üpris tõenäoliselt toob kaasa ka mõõduka hinnatõusu kiirenemise. Kui me nüüd hakkaksime samal ajal ulatuslikult laenama, et investeeringute mahtu oluliselt enam suurendada, siis jõuame kiiresti seisu, kus meil lihtsalt ei ole töötegijaid, kes need ehitused korralikult ja kvaliteetselt ära teevad vaatamata sellele, et hakkame praegusest kõrgemat hinda maksma.

Laen pole patt

Laenamine ei ole patt. Aga seda tuleb teha kaalutletult. Nii riikide kui ka inimeste puhul on täheldatud, et lihtsalt ja odavalt saadud laen tekitab kiusatuse veelgi laenata.

Laenamisega saab majandust ergutada, kuid seda tuleb teha arukalt. Just eeltoodud põhjustel. Seetõttu on olemas ka eelarve struktuurse tasakaalu mõiste – see arvestabki majandusolusid. Kui kehval ajal võib teatud ulatuses minna eelarvega nominaalselt miinusesse, siis heal ajal tuleb saavutada eelarves ülejääk.

Tark õpib teiste vigadest, loll ei õpi enda omadestki. Kui mingid vead (uljas laenamine ja eelarve puudujääk) on meil seni tegemata, ei tähenda see, et peaksime need kindlasti järele proovima. Eestis on tehtud minevikus vigu, nendestki tuleks õppida.

Meil tuleb olla eelarvepoliitikas tasakaalukad, sest aeg on maailmas ebastabiilne. Jätame suuremad laenamisvõimalused ajaks, mil Eestil pole enam kasutada suuri ELi rahalisi vahendeid.

Kogume ja säilitame reserve, sest kunagi pole teada, millal neid hädasti vaja on. Praegu pole valitsusel eelarvepõhimõtete muutmiseks õiget põhjust ega volitust.

JUHTKIRI

Jah, madalad tööjõumaksud mõjuvad hästi

Kõrgemapalgaliste, head haridust nõudvate töökohtade loomine aitaks nii IT-sektorit kui ka teiste valdkondade ettevõtteid.

Tänases kaaneloos pahandavad IT-ettevõtjad, et peavad töökohti Eestist minema viima ja teenuste hindu tõstma. Vähemalt osaliselt on mõlemad protsessid paratamatud.

Jah, väiksemad tööjõumaksud teeksid palju head – ja seda mitte ainult IT-sektoris, vaid majanduses tervikuna. Haritud kõrgemapalgalise tööjõu sissetoomine on Äripäeva meelest ikka olnud üks neid võluvitsasid, mida maksusüsteemi reformiv valitsus kasutusele võiks võtta. Sellal kui eelmine valitsus nõrritas ettevõtjat tibatillukese sotsiaalmaksulangetusega, esitledes seda pööraselt lahke vastutulekuna ettevõtjale, on praegune valitsus ametis majanduse elavdamisega peamiselt uute maksude kehtestamise abil – selleks, et vähem kindlustatud inimestele rohkem raha kätte jätta, leiutatakse uusi makse riigikassa täitmise eesmärgiga.

Ja muidugi oleks hea, kui edukad Eesti IT-ettevõtted jääksid tegutsema siin ja tekitaksid kõrgepalgalisi, suuremat lisandväärtust loovaid töökohti siin. Kõrgemapalgalistel töökohtadel on hea omadus väiksemaid palku tasapisi enda järel kasvama vedada. Pealegi kasvaks haritud ja hästi makstud tööjõu seast peale uusi ettevõtjaid, kes omakorda loovad uusi töökohti ja aitavad kaasa majanduse kasvule. Peamine on aga suurema lisaväärtuse loomine, konkurentsivõime suurenemine.

Teiselt poolt on aga IT-ettevõtete rahvusvahelistumine paratamatu protsess, mis toimuks ka siis, kui Eestis oleks maailma parim maksusüsteem koguni Jaan Pillesaare ja Priit Alamäe meelest. Esiteks on Eesti kohalik tööjõuturg ikkagi pisike ja aeglaselt muutuv suurus. IT-spetsialistide puudusest tööjõuturul on räägitud pikka aega, aga haridussüsteem ja täienduskoolitused ei suuda nii pea päris elu vajadustega ühte sammu käima hakata. Koolitamisel saabki tööandjatel endil olla jääd murdev roll.

Paratamatu rahvusvahelistumine

Teiseks, ehkki välismaalaste seadust on aasta-aastalt lihtsustatud, on seal bürokraatlikke tõkkeid veel mitu ja nii mõnigi neist on põhjendatud teiste argumentidega kui tööjõuturu vajadused. Kolmandaks eeldab välismaiste spetsialistide siiatoomine ikkagi ka seda, et nad ise tahavad siia tulla: et nende pereliikmed leiavad siin töö-, õpivõi lasteaiakoha. Praegu on selles kõiges nii asjaajamisvaeva kui ka ressursipuudust.

Kolmandaks, mida spetsiifilisemaks muutuvad ülesanded, mida IT-firmad täidavad, seda keerulisem on sobivate oskustega inimesi leida. Seegi räägib rahvusvahelistumise poolt. Rahvusvahelised töökeskkonnad on enamasti organisatsioonide loovusastme suurendamiseks head.

Ka IT-teenuste hinna tõusus ei ole iseenesest midagi hirmsat, seegi on paratamatus ja teisalt ka rahvusvahelistumisega kaasas käiv nähtus. Hinna tõstmise võimalus näitab ettevõtte elujõudu ja seda, et suudetakse luua suuremat lisandväärtust.

Sellegipoolest leiab Äripäev, et tööjõumaksude langetamine on just see, millega Eesti ettevõtete konkurentsivõimet parandada. Oleme palju kordi soovitanud sotsiaalmaksu lae kehtestamist. Kui tahame et siia kõrgepalgalisi töökohti loodaks, peame tööjõumaksude võrdluses maailmas eesotsas olema. Kahjuks on nii ettevõtjate kui ka Äripäeva ettepanekutele kurdiks jäänud nii eelmised valitsused kui ka praegune.

LOE ÄRIPÄEVAST

Kaanelugu "IT-teenuste hinnad jõuavad muule maailmale järele", tänases lehes lk 4–5

REPLIIK

Valitsus kulutub sihitult ja röövellikult

JÜRGEN LIGI
Reformierakonna poliitik

Küsisin Rataselt, kas see oli ta unistus. Vastuseks tuli tuim loba.

Valitsuse sihitu kulutamine ei lahenda ühtegi muret.

Eesti Panga president Ardo Hansson nimetas Ratase valitsuse eelarvepoliitikat omakasupüüdlikuks ja majanduse kasvupotentsiaali vähendavaks. See tähendab röövellikuks.

Kõrgeim maksukoormus

Eelmistelt valitsustelt võetakse reservid ja struktuurne ülejääk, maksumaksjalt kuus uut maksu ja määrade tõusud, järgmisele valitsusele jäetakse seadusega kohustus eelarvet kärpida. Ja kuigi maksukoormus tõuseb läbi aegade kõrgeimaks, saab defitsiit suurem kui 2009. aasta kriisis.

Küsisin peaminister Jüri Rataselt, kas see oli ta unistus. Vastuseks tuli tuim loba majanduse elavdamisest, keskmisest struktuursest tasakaalust, maksude vähendamisest.

Õige vastus olnuks, et (ka Eesti Panga kinnitusel) elavdamine on praegu kahjulik, sest inflatsioon on käivitunud, tööhõive rekordiline, kasvab ekspordinõudlus, euroraha rakendub, "keskmine struktuurne tasakaal" tähendabki kulutamist eelmiste ja järgmiste valitsuste arvel, ja maksud ei vähene, vaid maksukoormus tõuseb.

Ükski mure ei lahene

Muud mõtet kui rohkem kulusid teha enda ajal siin pole, sest kulutamise sisu on sihitu ja ei paranda ühtki Eesti majanduse tegelikku muret, vaid süvendab struktuurseid probleeme ja kergitab kasvutõkkeid.

ALLIKAS: JÜRGEN LIGI FACEBOOKIPOSTITUS

ÄRIPÄEV EETRIS

IRLi korinad

IRLi aseesimees Siim Kiisler räägib Äripäeva raadiosaates, miks see nii hea on, et IRL on koos Keskerakonnaga valitsuses. Saade vaatab sisse erakonna plahvatusohtlikku siseellu ja analüüsib põhjusi, miks on üks erakond omadega nii sügavale langenud. Kiisler vastab küsimusele, mis saab siis, kui tema aeg poliitikas peaks läbi saama.

Raadiosaadet "Äripäev eetris" saab kuulata Äripäeva veebis, tellida iTunesis ja alla laadida Soundcloudis.

2

protsendi võrra kasvasid OEG äri-segmentide auditeerimata hasartmängutulud 2017. aasta esimeses kvartalis.

toimetaja Juhan Lang
tel 667 0136
juhan.lang@aripaev.ee
Äripäev
17. aprill 2017

TULEMUS

Tallinna Kaubamaja kasvatas käivet

Esimene kvartal läks Tallinna Kaubamaja Grupile edukalt – käive kasvas 10 protsenti. LHV vanemanalüütik Shana Gavron oleks siiski tahtnud näha suuremat ärikasumit.

LIINA LAKS
liina.laks@aripaev.ee

Äripäev

Tallinna Kaubamaja Grupp teenis aasta esimeses kvartalis 150,7 miljonit eurot müügitulu – see oli võrreldes 2016. aasta I kvartaliga, mil müügitulu oli 136,9 miljonit eurot, 10,1% enam. Samas kujunes Kaubamaja esimese kvartali puhaskahjumiks 0,3 miljonit eurot – selle põhjuseks nimetas juhatuse esimees Raul Puusepp börsiteates eelkõige dividendidelt makstud 6,4 miljoni euro suurust tulumaksu.

LHV vanemanalüütik Shana Gavron ütles, et mis puutub Tallinna Kaubamaja tulemusi, siis on nad veidi kahetisel arvamusel. "Meil oli tõesti hea meel tulemuste üle selles osas, mis puudutab müüki, iseäranis supermarketite ja autosegmenti. Nii et müügi osas oleme seisukohal, et ettevõtte liigub kindlasti õiges suunas," ütles Gavron. "Samas – kuigi marginaalide puhul oli näha väikest arengut, oleksime eelistanud näha tugevamaid tulemusi. Nii et hoolimata sellest, et käive oli umbes 9 miljonit eurot suurem kui meie prognoos ette nägi, jäi ärikasum veidi meie prognoositule alla. Üldjoontes võib aga öelda, et Kaubamaja tegi taas hea tulemuse," lisas Gavron.

"Müügitulu kasvas kõigis grupi jaesegmentides vaatamata sellele, et baasperiood ehk 2016. aasta I kvartal oli liigaasta tõttu ühe kauplemispäeva võrra pikem," selgitas Puusepp. "Esimese kvartali marginaal sai võrreldes aasta varasemaga pisut kannatada keskusköögi toormehindade kasvu ning jalatsisegmendi hooajaliste allahindluste sügavuse tõttu."

Kulude poolelt suutis Kaubamaja kontrolli all hoida mitmesuguseid tegevuskulusid, rohkem panustati andmeside- ja IT-kuludesse. Tööjõukulud kasvasid 6,4%.

Leedukad ostavad uusi autosid

Kõige kiiremini kasvas autosektor, mis paisus mullusega võrreldes ligi kolmandiku võrra – müügituluks kujunes 24,2 miljonit eurot. "Uute autode müügi kasvu taga on mõnede suuremate hangete võitmised ja nende autode loovutused Lätis ja Leedus," rääkis Puusepp.

> **Uute autode müügi kasvu taga on mõne suurema hanke võitmine ja nende autode loovutused Lätis ja Leedus.**
> **Tallinna Kaubamaja juhatuse esimees Raul Puusepp**

Leedus, mis on muidu tuntud Balti suurima kasutatud autode turuna, tõi edu Kaubamaja hinnangul ka muutus autoostjate mentaliteedis – ostetakse aina rohkem uusi autosid.

Mahult tõid grupile kõige suurema müügitulu supermarketid – peaaegu 100 miljonit eurot ehk 7,3 protsenti rohkem kui mullu. Lätis ei suutnud Selverid aga kahjumist välja rabeleda: esimeses kvartalis raporteeris Kaubamaja kahjumiks 0,5 – samal tasemel nagu eelmiselgi aastal ning äritegevus Lätis on külmutatud.

Ka kaubamajade üksuses nägi grupp kas-

◀ **Mahult tõid grupile kõige suurema müügitulu supermarketid, pildil eelmise aasta sügisel Tallinnas Arsenali keskuses avatud Selver.** FOTO: RAUL MEE

VÕRDLUS

Tallinna Kaubamaja nimetab kahjumi põhjuseks dividendilt makstavat tulumaksu

majandustulemused kvartalite kaupa, miljonites eurodes

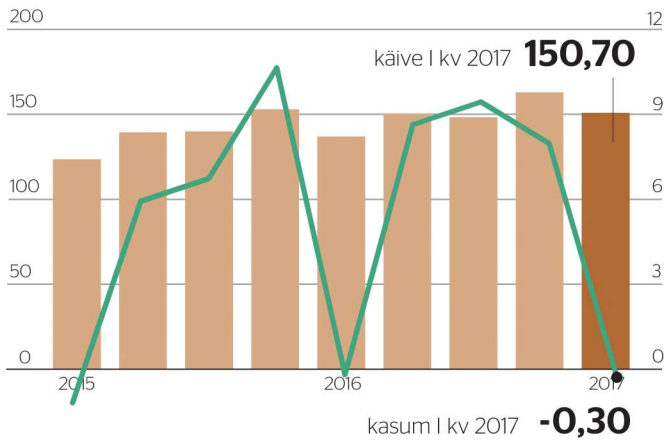

Kaubamaja aktsia keeras otsa üles

aktsia hind eurodes

ALLIKAS: BLOOMBERG

vu: müügituluks kujunes 23 miljonit eurot – 4 protsenti mullusest enam. "Jaanuaris läks edukalt hooaja allahindluskampaania," selgitas Puusepp. Mõru pillina tuli alla neelata Tartu kaupluste nõrgemad tulemused – selle põhjuseks nimetas Puusepp Lõunakeskuse ümberehitustöid ning Kvartalis asuva kaupluse liiga aeglast käivitumist.

Kehv kliima survestas jalatsimüüki

Ettevõttele tõi suurima miinuse jalatsikaubandus. Kuigi käive kasvas aastaga 7,9 protsenti, kokku 2,6 miljoni eurole, siis kasumit ei suudetud võtta. Perioodi kahjumiks kujunes 0,8 miljonit eurot, mis ületab mullust miinust 0,3 miljoni euroga.

Miinuses on Kaubamaja juhi hinnangul osaliselt süüdi pehme talv. "Selle võrra sügavamad olid aasta esimestel kuudel tehtud allahindlused talvekaubale, mis paisutasid müüke, kuid vähendasid marginaali. Samuti kahandas kasumit Pärnu ja Kuressaare kingakaupluse sulgemise tühjendusmüük," selgitas Puusepp.

Kinnisvara üksuses jäi esimese kvartali grupiväline müügitulu möödunud aasta tasemele – ligi 1,2 miljoni euro juurde. Üüritulu küll kasvas, kuid üürnikelt saadavad muud tulud jäid mullusega võrreldes väiksemaks. Maksudeelne kasum tõusis aga 2,9 miljonile eurole. Vastupidiselt jalatsisektorile aitas siin tulemusi parandada just soe talv, mis vähem halduskulusid nõudis.

Tallinna Kaubamaja tegi dividendirekordi

Möödunud aastal oli Tallinna Kaubamaja Grupi müügitulu 598,4 miljonit eurot, mida oli 2015. aasta 555miljonilise müügituluga võrreldes 7,7 protsenti rohkem. Kontserni puhaskasum kasvas aastaga 22,1 miljonilt eurolt 25,7 miljonile eurole.

Kaubamaja otsustas sel aastal pea kogu kasumi dividendina välja jaotada ning kinkis aktsionäridele rekordilise 63sendise dividendi.

Neljapäeval kauples Tallinna Kaubamaja aktsia 8,96 euro peal. Swedbanki analüütikud näevad aktsia hinnasihina 8,5 eurot.

TEHNOLOOGIA

Uudis kergitas BlackBerry aktsiat 16 protsenti

BlackBerry aktsia tõusis 16%, sest ettevõte võitis kohtuvaidluse käigus ligi miljard dollarit, vahendas MarketWatch.

Mobiilseadmete ja nutitelefonide tootja BlackBerry võitis kohtuvaidluse Qualcommiga ning sai tänu sellele 815 miljoni dollari võrra rikkamaks.

BlackBerry aktsia kallines möödunud neljapäeval USAs 16 protsenti, 8,93 dollarile.

Ettevõte püüab kohanduda tarkvarafirmaks, sest nutitelefonide äris ei suudetud Androidile ja Apple'ile konkurentsi pakkuda.

20

protsenti BlackBerry praegusest turuväärtusest moodustab summa, mille ettevõte tänu kohtuvõidule saab.

Investeerimisfirma Canaccord Genuity analüütik Michael Walker ütles, et BlackBerry plaanib investeerida eelkõige tarkvaraärisse. "815 miljoni eurone summa parandab BlackBerry bilanssi ning suurendab tõenäosust, et ettevõte ka teisi firmasid omandab," kirjutas ta.

Investeerimisfirma TD Securitiesi analüütik Daniel Chan lisas, et tõenäoliselt sihib BlackBerry ettevõtteid, mis tegelevad tarkvara ühildamisega eri seadmete vahel, näiteks nutitelefonide ja autode vahel.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED — REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,90	1,00	1,80	1,80	1,80	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,20	0,20	0,20	0,40	0,60	0,80	1,20	1,50	2	100/200 (4)
BIGBANK	0,45	0,50	0,60	0,80	0,80	1,10	1,40	1,60	-	500
BIGBANK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägilt	kuu püsijäägilt
Danske Bank	kontakteeruge pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
BIGBANK		-
BIGBANK	-	-
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,20	0,20	0,20	0,40	0,60	0,80	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojäägilt, Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee
BIGBANK Rüütli 23, Tartu, tel 1333, faks 737 7582, e-post: bigbank@bigbank.ee, www.bigbank.ee
Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee
Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037
Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

BALTI ETTEVÕTETE NOTEERIMATA VÕLAKIRJAD — REKLAAM

võlakiri	ISIN kood	emiteerimis-kuupäev	lunastamis-tähtaeg	kupongimäär	intressimakse sagedus	nimi-väärtus, €	emissiooni maht, €
Creditstar	EE3300111038	1.12.2016	1.09.2017	8,00%	kvartaalne	1 000	3 000 000
PlusPlus Capital	EE3300110980	24.10.2016	1.10.2017	10,00%	kvartaalne	100	3 000 000
Finora Capital	EE3300110659	10.03.2015	15.03.2018	9,75%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Creditstar	EE3300111046	1.12.2016	1.06.2018	11,00%	kvartaalne	1 000	12 000 000
Mainor Ülemiste	EE3300110691	16.06.2015	26.11.2018	7,00%	kvartaalne	1 000	5 000 000
Uvic	EE3300110782	27.11.2015	27.11.2018	10,00%	kvartaalne	1 000	1 500 000
PlusPlus Capital	EE3300110840	25.01.2016	1.02.2019	13,00%	kvartaalne	1 000	4 000 000
Finora Capital	EE3300110972	22.09.2016	22.05.2019	9,25%	kvartaalne	1 000	1 000 000
PlusPlus Capital	EE3300111079	20.12.2016	1.10.2019	12,00%	kvartaalne	100	5 000 000
IuteCredit Europe A8	EE3300111020	28.11.2016	15.10.2019	14,00%	kvartaalne	100	1 000 000
Creditstar	EE3300111053	1.12.2016	1.12.2019	12,50%	kvartaalne	1 000	15 000 000

REDGATE CAPITAL

Redgate Capital AS Pärnu mnt 10, Tallinn 10148, tel 66 68 200, bonds@redgatecapital.eu, www.redgatecapital.eu

FONDID — REKLAAM

LHV Varahaldus — 12.04

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Pensionifond L, EUR	1,61	1,61	1,61	2,61	1,67	4,73	4,10	4,40	474 734 872
Pensionifond M, EUR	1,26	1,26	1,26	1,85	1,23	3,07	3,47	3,89	70 691 081
Pensionifond S, EUR	1,29	1,29	1,29	1,80	0,26	0,32	2,28	2,66	60 819 479
Pensionifond XL, EUR	1,41	1,41	1,41	3,00	1,99	6,11	4,64	5,13	119 355 026
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	1,29	0,09	0,15	2,21	2,86	20 591 180
Täiendav Pensionifond, EUR	1,62	1,64	1,64	3,22	2,41	7,79	6,05	6,32	9 193 668
LHV Pensionifond 25, EUR	1,10	1,10	1,10	3,91	1,27	2,65	3,09	3,84	12 645 709
LHV Pensionifond 50, EUR	1,31	1,31	1,31	5,48	1,21	3,13	3,84	4,60	226 624 731
LHV Pensionifond Intress, EUR	0,94	0,94	0,94	1,59	0,32	0,41	1,49	2,36	4 262 855
LHV Pensionifond 100 Pluss, EUR	1,75	1,76	1,76	8,66	1,02	4,45	5,30	6,54	4 710 831
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,80	0,80	2,00	0,08	-0,20	0,92	2,00	537 293
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,43	11,55	11,55		1,82	1,88	-7,48	7,16	11 992 097,33
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,06	9,96	10,06		6,22	17,49	6,80	4,50	3 881 516,63
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,43	6,36	6,43		6,22	17,49	6,80	4,50	-

Nordea Pensions Estonia — 12.04

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Nordea Pensionifond A, EUR	1,13	1,13	1,13	6,32	2,24	8,59	4,72	5,07	211 880 734,43
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,98	0,98	0,98	9,63	3,19	13,52	6,77	6,61	28 464 454,70
Nordea Pensionifond B, EUR	1,00	1,00	1,00	4,03	1,27	4,43	2,8	3,44	23 399 603,39
Nordea Pensionifond C, EUR	0,88	0,88	0,88	2,25	-0,06	0,03	1,93	2,27	13 370 001,14
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,55	1,58	1,57	12,56	4,27	18,8	9,05	8,73	10 768 652,54
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,80	0,81	0,81	3,58	1,03	3,93	3,54	3,67	2 311 819,10

Trigon Asset Management — 12.04

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a), % 12 kuud	3 aastat	5 aastat	fondi maht
Trigon Balti Fond C, EUR	19,28	19,96	19,57	6,81	2,55	14,58	13,58	9,60	1 457 562,71
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	30,38	31,46	30,84	11,85	10,54	24,13	7,26	11,44	96 018 600,74
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	24,98	25,87	25,36	21,38	2,00	67,70	19,18	2,85	15 869 223,40

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee
Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111 tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maaklerifirmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

Äripäeva uudisveeb põllumeestele
Äripäev
Põllumajandus.ee

toimetaja Liina Laks
tel 667 0097
toimetajad@aripaev.ee

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Ühisrahastus kui teadlik risk

Segadus ühisrahastust puudutavates seadustes ei vabasta investorit riskidest.

Vandeadvokaat ning Finance Estonia ühisrahastuse töörühma juht Merit Lind tõdes eelmisel nädalal Äripäeva korraldatud ühisrahastuse seminaril, et praegused platvormid toimetavad õiguslikus keskkonnas, mille eripärasid enamik investoreid ei hooma.

Sellegipoolest on tema hinnangul Eestis piisavalt seadusi ning õigusakte, mis ühisrahastuse eri osapoolte – investor, rahakaasaja ja platvorm – vahelisi suhteid reguleerivad. Tõsi, on küll võimalusi, mille kaudu saab osa platvorme õiguse raamidest väljapoole jääda, kuid see pole tingimata negatiivne.

Risk nagu iga teine

"Näiteks kui ühisrahastusplatvorm on tegevusloata, siis peavad nad ikka seadusi järgima ning tegemist pole kindlasti kolliga," leidis Lind.

Tema sõnul peab investor sõltumata varaklassist olema piisavalt tark, et arvestada raha paigutamisega kaasnevate riskidega ning lugeda lepingutingimusi. Ühisrahastusse investeerimine ei erine ka siin kuigi palju teistest investeeringutest ning investor ei tohiks eeldada, et saab kindlasti oma raha tagasi.

"Kui platvormid panevad kolm hoiatust üles, et nemad ei vastuta vahendajana raha kaotuse eest või et investor võib oma raha kaotada, ja siis ikka investeeritakse, on see rahapaigutaja risk," viitas Lind sellele, et platvormid tegutsevad siiski etteantud raamides ning ka investor peab olukorraga arvestama. Tema sõnul tasub investeerimisotsus langetada eelkõige platvormi kasutamistingimusi lugedes ning hinnates, kas need on investorile sobivad.

Üle reguleerida ei maksa

Ühisrahastust on mõtet reguleerida Linnu arvates vaid siis, kui see annab ka platvormidele midagi juurde. "Kui saaksime regulatsioone kehtestada viisil, et see ei takista platvormide kasvu ja arengut, vaid annab kägistamise asemel hoogu juurde – siis targalt fokuseeritud aktiga oleks võimalik palju head korda saata," leidis ta. "See ei tohi olla aga nii, et seadusandja tuleb ja laob vaevu hingitsejatele koormat peale."

Regulatsioonide kehtestamisel tuleb aga ka arvestada ülejäänud Euroopa riikidega. Kui igas riigis on erinevad seadused, võib see muuta raskeks meie platvormide laienemise välisturgudele. "Iga uue sihtturu õigusliku raamistiku väljaselgitamine suurendab administratiivseid kulusid," märkis Lind. "Meiesuguste väikeriikide platvormide jaoks on oluline, et Euroopa tasandil toimuks harmoniseerimine."

Kodutöö tuleb ära teha

Minu seisukoht on, et ühisrahastus on küllaltki uus valdkond ning see, et segadust sellega on palju, peaks olema loomulik. Olen nõus, et kui peaksin oma raha sellesse varaklassi paigutama, pean aktsepteerima ka riske, mis selles vallas on. Nende minimeerimiseks saan vaid ära teha võimalikult hea kodutöö ning see, mis minu investeeringutest saab, on justkui hinne minu nähtud vaevale.

> **Riskide minimeerimiseks tuleb ära teha võimalikult hea kodutöö.**
>
> **investor Toomas**

NÕUANDED

Platvormid rõhutavad

Fundwise: Lõviosa investoritest ei ole Eestis teadlikud osaluspõhise ühisrahastuse olemusest – ehk miks on neile kasulikum võtta finantsosanikena juurde pigem investoreid kui laenu. Tutvuge võimalustega – investorid annavad teile ka muud lisaväärtust!

Investly: Arvete rahastamine aitab vältida kleintide kaotust – suurtest projektidest keeldumise asemel kasvata arveid rahastades oma äri!

Estateguru: Ühisrahastusplatvorm on kui täiendav turunduskanal – igat laenuobjekti tutvustame 6600 investorile ja potentsiaalsele ostjale!

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetus, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL

Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus

+0,04%

väärtus 275 616,52 eurot
53% aktsiad / **40%** raha / **7%** võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Olympic EG	**1,13**
Apranga	0,75
Statoil	0,54
Lerøy Seafood	0,2
Apple	-0,09
Microsoft	-0,12
Berkshire Hathaway B-aktsia	-0,13
Baltic Horizon Fund	-0,32
Tallink	-0,64
Ryanair	**-1,23**

Viimased tehingud

Müüs: 9. jaanuaril 250 iShares Stoxx Europe 600 aktsiat hinnaga 36,36 eurot aktsia. Tehingusumma oli 9090 eurot. Teenustasu oli 14,06 eurot.

Müüs: 9. jaanuaril 442 Ryanairi aktsiat hinnaga 14,68 eurot aktsia. Tehingusumma oli 6488,56 eurot. Teenustasu oli 14,06 eurot.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

OMX TALLINN

52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimekirja aktsiate liikumisi.

perioodi kõrgeim	1127,74
perioodi madalaim	955,95

NAFTA

Toetus OPECi leppe pikendamiseks kasvab

OPEC tahab juunis pikendada tootmiskärbete kokkulepet ning tundub, et vahepeal küsimärgi alla sattunud otsus võetakse tõenäoliselt vastu, sest liikmete toetus sellele kasvab.

"Formaalset ettepanekut ei ole Saudi Araabia veel teinud, aga jälgimiskomiteel on see juba valmimas," ütles üks ametnik ja lisas, et komitee toetab tootmiskärbete jätkamist.

Ametnike sõnul kaalutakse, kas kokkulepet pikendada kolme või kuue kuu võrra. Investorid spekuleerivad, et kokkulepet otsustatakse pikendada, ja see on nafta hinda kõrgemale viinud. Viimase kuuga on Brenti toornafta kallinenud umbes 10 protsenti ja barrel maksab 55,9 dollarit.

Detsembris otsustasid OPEC ja mitu toetajariiki vähendada kollektiivselt päevast naftatootmist 1,8 miljoni barreli võrra. Jälgimiskomitee, mida juhib Kuveit, teatas eelmisel kuul, et on riikide tegevusega üldiselt rahul: veebruaris suutis leppega sätestatut täita 94 protsenti riikidest.

PANE TÄHELE

BlackBerry aktsia rallis. Seda 16 protsendi võrra.

JPMorgan suurendas kasumit. See kerkis 17 protsenti ehk 6,45 miljardile dollarile.

Dollar odavnes. Trumpi kommentaaride tõttu nõrgenenud dollar viis Aasia turud alla.

BÖRSIKAUBAD

Kütused 13.04

USD

Nafta IPE, bbl	55,94
Nafta NYMEX, bbl	53,20
Mootoribensiin, t	576,75
Diislikütus, t	505,00
Kerge kütteõli, t	496,00
Masuut (1% väävel), t	332,25
Maagaas Henry Hub, btu, USD	3,187

Põllumajandus 13.04

nael = 453,59 g

Kohv NYBOT, USc/nael	139,20
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	486,80
Kakao NYBOT, USD/t	1908,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	149,00
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	398,5

Värvilised metallid 12.04

USD/t

Alumiinium LME	1916,5
Vask LME	5711
Plii LME	2248
Nikkel LME	9755
Tina LME	20025
Tsink LME	2583

Väärismetallid 13.04

USD/unts, unts = 31,105 g

Kuld COMEX	1286,80
Plaatina NYMEX	974,30
Pallaadium NYMEX	801,58
Hõbe COMEX	18,57

VALUUTA

Euroopa Keskpank

Austraalia dollar	AUD	1,416	Singapuri dollar	SGD	1,487
Bulgaaria leev	BGN	1,956	Suurbritannia nael	GBP	0,848
Hiina jüaan	CNY	7,309	Šveitsi frank	CHF	1,068
Hongkongi dollar	HKD	8,242	Taani kroon	DKK	7,437
India ruupia	INR	68,590	Tai baat	THB	36,555
Jaapani jeen	JPY	116,220	Tšehhi kroon	CZK	26,697
Kanada dollar	CAD	1,411	Türgi liir	TRY	3,897
Korea won	KRW	1209,260	Ungari forint	HUF	311,970
Norra kroon	NOK	9,104	USA dollar	USD	1,061
Poola zlott	PLN	4,249			
Rumeenia leu	RON	4,521			

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

EUR/SEK ▲
9,5553

EUR/RUB ▼
60,5067

BÖRS

Tallinn 13.04

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,370	0,00	200	16,1	4,9%	0,79	0,7%
Baltika	0,309	3,00	309	66,0	4,1%	2,72	0,0%
Ekspress Grupp	1,330	-0,75	2 660	9,0	9,1%	0,82	3,0%
Harju Elekter	3,940	-0,51	21 717	21,0	5,7%	1,19	3,8%
LHV Group	9,350	-0,43	119 396	12,4	20,8%	2,58	0,0%
Merko Ehitus	9,290	0,43	9 810	27,0	5,0%	1,35	6,9%
Nordecon	1,330	0,00	798	14,1	8,9%	1,26	2,3%
Olympic EG	1,790	1,13	169 387	9,4	26,6%	2,50	8,4%
PRFoods	0,390	-0,51	1 845	34,4	1,9%	0,66	0,0%
Pro Kapital Grupp	1,900	0,00	3 990	-	-2,7%	1,24	0,0%
Silvano FG	2,870	0,00	47 695	11,1	24,2%	2,69	3,5%
Skano Group	0,620	0,00	-	132,4	-23,0%	0,62	0,0%
Tallink Grupp	0,936	-0,64	19 223	14,3	5,4%	0,78	8,5%
Tallinna Vesi	14,000	0,72	15 295	15,3	19,4%	2,96	6,4%
Tln Kaubamaja	8,960	0,00	71 303	14,2	15,4%	2,19	4,5%
Trigon PD	0,600	0,00	120	128,2	-2,1%	1,12	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,290	-0,32	15 831	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emaettevõtja osa põhjal

Riia 13.04

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	5,21	0,00	13,7	0,4	-
Latvijas Gaze	8,40	0,00	10,3	0,6	-
Olainfarm	9,86	1,13	13,9	1,5	-

Helsingi 13.04

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	-	-	-		
Citycon	2,23	-1,15	12,4	0,9	9,1
Elisa Comm.	31,69	-0,60	19,7	5,2	4,7
Finnair	4,77	1,92	-	0,7	-
Fortum	-	-	-		
HKScan	3,41	-0,87	-	0,5	4,7
Kesko	-	-	-		
Neste Oil	37,55	0,64	-	2,6	3,5
Nokia	4,94	-0,76	-	1,4	-
Olvi	27,90	-0,32	17,8	2,9	2,5
PKC Group	23,55	-0,42	36,18	3,6	-
Stockmann	7,90	-0,63	-	0,5	-
Stora Enso	11,37	0,62	-	1,5	-
UPM Kymmene	-	-	-		

Vilnius 13.04

aktsia	hind, EUR	muutus eelm, %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,69	0,75	-	2,8	4,5
City Service	-	-	-	-	-
Invalda	4,210	0,96	-	1,0	-
Linas Agro	0,651	0,00	15,9	0,6	-
Panevezio Statybos	0,965	0,00	-	1,5	-
Siauliu Bankas	0,455	-1,09	2,1	1,1	-
Snaige	0,273	0,00	-	0,5	-

Baltika ▲
+3,00%

Ekspress Grupp ▼
-0,75%

LOE VEEBIST

Värsked börsiuudised: **www.aripaev.ee/bors**
Turuülevaade: **investor.aripaev.ee**

Kuidas viia äriprotsessid ja neid toetavad IT süsteemid vastavusse uue andmekaitseseaduse nõuetega?

Radisson Blu Hotel Olümpia
16. mai

9.30 Registreerimine

10.00 Ülevaade GDPR-ist – saamislugu, taust, motivatsioon

10.30 GDPR-i põhimõttelised muudatused ja mida need tähendavad infosüsteemidele

11.30 Kuidas peaks juhid mõtlema GDPR-ist?

12.00 Toekam kohvipaus

12.30 – 14.00 10 sammu tehnilise valmisoleku saavutamiseks + näitlik tegevusplaan

Seminaril osalemine maksab kuni 5. maini 149 eurot (km-ga 178,8 eurot), alates 6. maist kehtib täishind 199 eurot (km-ga 238,8 eurot). Kahe või enama isiku korraga registreerimisel ühest maksjaettevõttest kehtib hindadele 5% soodustus.

Info ja registreerumine ituudised.ee/GDPR

Korraldajad: ITuudised.ee, Äripäev
Koostööpartnerid: Nortal, TRINITI TALLINN RIGA VILNIUS

Soodushind aprillis 18.50 €
Tavahind 22.50 €

Praktiline kogumik kodu ehitajale

Äripäeva raamatuklubi
pood.aripaev.ee/oma-maja-2017

Kõigi Eesti ettevõtete **taust ja seosed** Äripäeva Infopangast!

Äripäeva Infopank | telefon: (+372) 667 0008 | e-post info@infopank.ee
www.infopank.ee

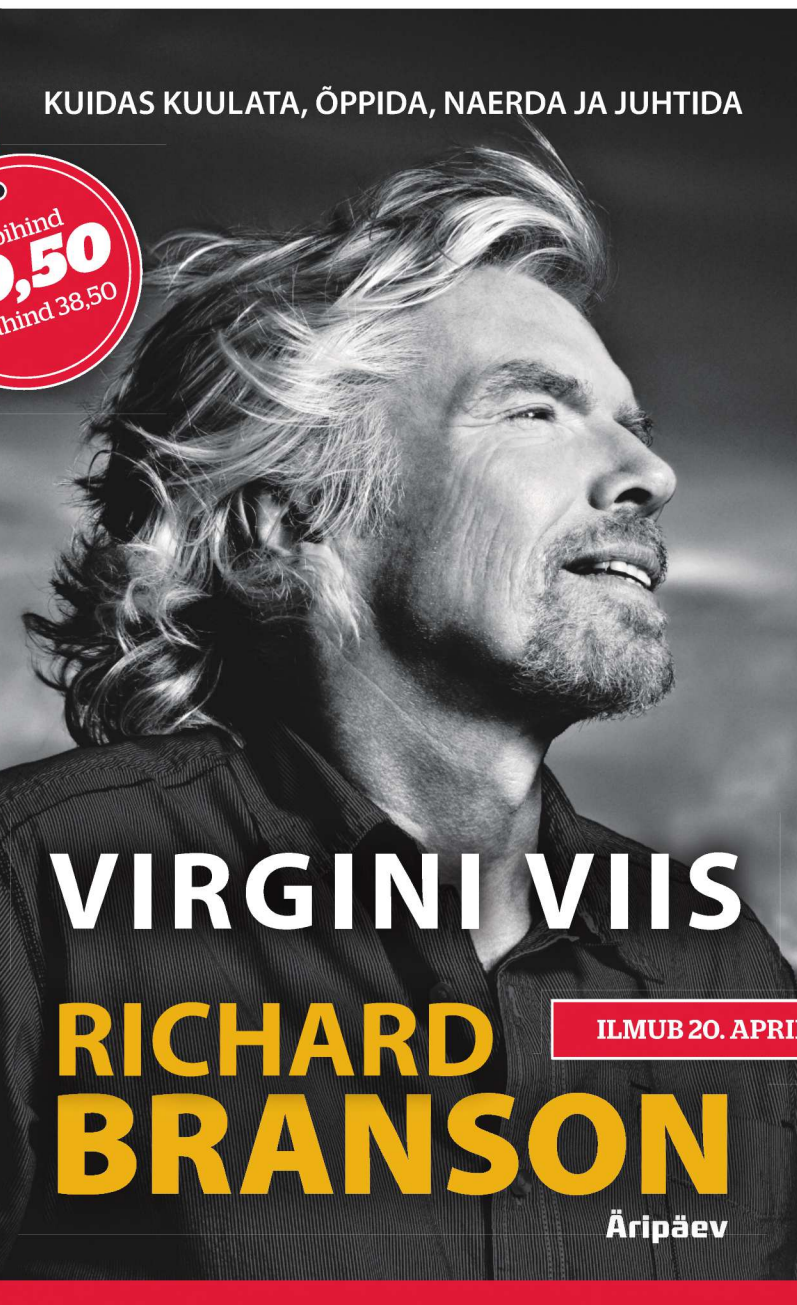

Äripäeva raamatuklubi
pood.aripaev.ee/raamatud

Äripäev
Esmaspäev, 17. aprill 2017
nr 73 (5671) 3 eurot
ISSN 1406-2585

Juustukuningad

Restoran • Kohvik • Catering

Tule Juustukuningate äripartneriks!

- Väga lai valik kvaliteetseid tooteid
- Laos 90, tellimisel 2500 juustusorti
- Suur ladu Tallinnas, poed üle Eesti
- Ärikliendile soodustused
- Arveldamine kord kuus

Võta ühendust: sales@juustukuningad.ee, tel +372 5698 3583
www.juustukuningad.ee, Facebook: juustukuningad